

Ch. U. 518

1855

Philos. Noviss. 2394.

R

PAULI VAN HEMERT

EPISTOLA

A D

DANIËLEM WYTENBACH,

Virum Clarissimum.

Μηδὲ δίκην δικάσης, πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσης.

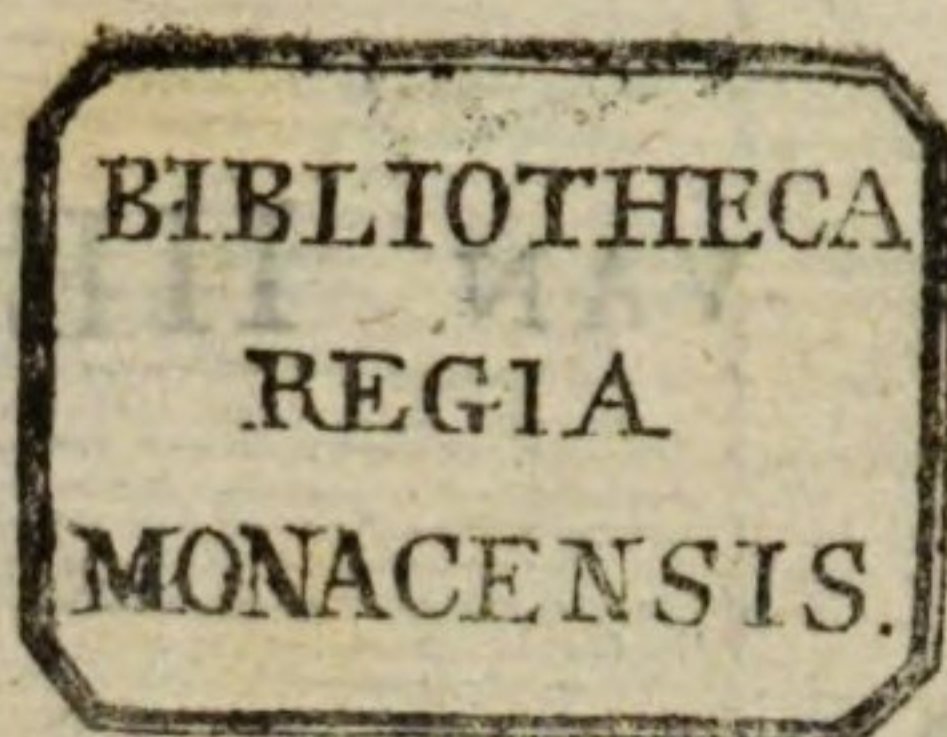
Hesiodus.

AMSTELODAMI,

Apud J. S. van Esveldt-Holtrop,

Bibliopolam regium.

MDCCCIX.

Ut infantes, quibus nulli obtigere collusores, contumacissimi esse solent, sic umbratici homines, ab omni convictu consuetudineque civili remoti, cum nunquam vel monendo, vel castigando, ad humanitatem sint comitatemque revocati, duros, difficiles, et prope intolerabiles se aliis praebent. Cumque in illâ vitâ solitariâ, qui plus ipsis sapiat, videant neminem, opinionis et assentationis errore se solos inter mortales sapere, se solos pulchros beatosque esse putant. — Talis denique eorum animis stupor ab obscurâ vivendi ratione offunditur, ut, quid in quâque re verum, pulchrum, et decorum sit, sentire nullo modo queant. — Hoc *pedantismi* vitium tam late patet, nullus ut eruditorum ordo sit, quem non ejus contagio levius gravius infecerit. Sed, ut verum vel invitus fatear, maxime hoc malo laborant ii, a quibus omnem decoris pulchritudinisque sensum, ipsam denique amabilem humanitatem expectaretis, propterea quod literas, quae ab humanitate nomen habent, profitentur.

DAVID RUHNKENIUS, in Oratione
de Doctore umbratico.

PAULUS HEMERTIUS

S. P. D.

DANIËLI WYTENBACHIO.

Vixdum quatuordecim praeterlapsi erant dies a morte Filii mei dilectissimi, natu maximi, cum libellum tuum, qui partem constituit *Bibliothecae criticae* ultimam, a Bibliopolâ misum accepi.

Erat illo tempore animus recentissimo acerbissimoque dolore, ex tantâ tam cari Capitis amisfione orto, laceratus adeo atque confectus, ut eum ad scriptionem tuam legendam intelligendamque neque erigere, neque erectum attendere, fatis possem. Libri tamen proöemium, quod epistolam continet, ad *Lyndenum*, Virum nobilissimum, a te scriptam, hic illic evolvebam

A

ocu-

oculisque lustrabam. E quo cum fere intelligerem, quid molireris, quamque contumeliose mecum ageres, librum continuo de manibus posui, efficere nolens, ut ad praesentis et necessarii doloris vehementiam novus velut ultro quaesiti doloris cumulus accederet.

Postea, interjectis aliquot mensibus, in meo fecesu aestivo, librum tuum, quem inspiciendum rursus legendumque ad tempus seposueram, denovo in manus sumsi, firmataque tunc mihi legenti de te est opinio, quam dudum ante jam suscepisse me profiteor, te nempe esse hominem,

*Qui capiet risus hominum famamque dicacis,
Fingere qui non visa queat:*

qualem, ut nosti, HORATIUS *nigrum* esse cavendumque dixit.

In istâ enim tuâ ad *Lyndenum* epistolâ, duo in primis agere te video. Alterum est, ut *Kantium*, clarissimi nominis Virum, in quem, duri et morosi ludi-magistri more, graviter acerbique inveheris, ceu in hominem, *acutum* quidem illum et *ingeniosum*, sed *novitatis* tamen et *admirabilitatis* captatorem; qui res referat notas, ipsum se praedicet, *magnifica* promissa exprimat,

mat, sibi ipse non constet nec consentaneus sit; quem novae sectae condendae gloria deceperit; qui priores et antiquos Philosophos haud cognitos, nedum pertractatos habuerit; cui omnino, ultra quam Philosophum decet, literae defuerint, ut in ipsâ Philosophiae historiâ vix supra SPINOZAE et CARTESII aetatem progressus videatur; cujus opus, CRITICA PURAE RATIONIS inscriptum, septentrionali frigori sit congruum, et tanquam Cimmeriis tenebris et boreali glacie concretum, in quo pleraque temere ac sine demonstratione ponantur — ut igitur Kantium, illiusque Philosophiae decreta et rationem tuo modo refellas, hoc est, asperioribus facetiis, Philosopho plane indignis, omnique ab humanitate alienis, acerrime perstringas, et quasi ludibrio habeas. Alterum, ut me quoque, quod, novem abhinc annis, in quâdam *Horrei critici*, quod tunc edebam, parte, arrogantiae tuae ac dicacitati quodammodo obviam ire ausus fueram, atro dente mordeas, et de me, rebusque meis, et vitâ, festive, ut soles, jocosaeque multa garrias, quae cum plane falsa, tum maxime etiam odiosa sunt, et quae, si veritati essent consentanea, neque *nigrae* tincta *loli-ginis succo*, bonis viris risum moverent, nunc vero illis omnibus bilem atque stomachum. Quod posterius cum feceris, meamque adeo famam ac

bonam existimationem in suspensionem apud credulos adduxeris, faciendum equidem puto, ut calumniam garrulitatemque tuam aliquâ ratione compescam, et ad ea, quae tibi, five nomine expreso, five personam nomenque *Philalethis* cujusdam ac *Critobuli* mentito, de me narrare libuit, brevi animadvertam: ne scilicet tu, *quasi prospero successu elatus et exsultans, nocere* (et quidquid in buccam venerit scribere) *pergas, sed reprehensus et coërcitus melior reddaris* (*). Interim,

Liberius si
dixero quid, si forte jocosius, hoc mihi JURIS
cum veniâ dabis:

nam, cum *Cicerone* (†), ita statuo, *qui admonent amice, docendos esse; qui inimice insectantur, repellendos.*

Quod

(*) Sciat velim Lector, haec fere superba esse *Wyttenbachii* verba, p. 71, quae ipsi perhumaniter hic reddo: additâ simul grati animi significatione, quod, *ad imitationem*, ut ait, *divinae lentoque gradu procedentis vindictae*, non continuo post peccatum, sed tarde, post novem ferme annos, me puniit. Pro quo tam sancto tamque honesto beneficio, nescio equidem quam et qualem gratiam pio divinoque Viro et habere et referre debeam.

(†) De Nat. Deor. I. 3.

Quod autem non Belgice, sed Latine, ad te scribere *audeam* (magnus enim et maximus hic *ausus* videri possit, in *homunculo*, qualis ego sum, quem tu, tantae auctoritatis Vir! *ab hoc gradu dejectum esse, seque adeo ad Belgice scribendum recepisse* dicis (*), et cujus duas orationes, alteram auspizando muneri, alteram funebrem in obitum clarissimi *Meerschii*, plurimis abhinc annis (†) editas, tu nunc, ut ais, *ad earum aggregasti numerum, quibus a te censura destinatur* (§) — quod igitur Latine ad te scribam, minime hoc eo a me consilio fit, ac si viribus ego meis, quae sentio quam sint exiguae, per aemulationem quasi et rivalitatem, tecum hac in re contendere vellem, aut certare in hac arenâ, aliquâ ratione, me posse confiderem. Sciunt namque et fatentur omnes, quotquot literarum sunt periti, ac venustatis aliquem sensum habent, primas tibi partes deferri debere, neminemque esse in universo hoc Regno, neque in alio forsan terrarum loco, qui eâdem, quâ tu, suaviter eleganterque scribendi facultate polleat, aut de rebus quibuslibet tam varie copioseque dis-

(*) Bibl. p. 62.

(†) Annis nempe 1790 et 1792.

(§) Bibl. p. 65.

disferere posfit. Sed tamen Latine quam Belgice ad te scribere malo; tum quod ita tuo mihi exemplo praeivisti, tum etiam quod Latina, ut de Graecis olim affirmavit *Cicero* (*), leguntur in omnibus fere gentibus, Belgica suis finibus, exiguis fane, continentur. Nec dubito, *Wyttendachi!* qui mearum orationum censendarum cepisti consilium, quin labem etiam et contagionem seculi, et Philosophiae studii, quo maxime delector, orationis meae verborumque Latinitati fortassis adhaerentem, quâ es singulari et paene incredibile humanitate, eâdem illâ, aliâve occasione, sis indicaturus, et a fordibus, si quae, ut fore suspicor, me invito supersint, hanc epistolam purgaturus.

Sed age! ad rem progrediamur. Quod in *Bibliothecae* tuae proöemio, illo quem significavi loco, tibi proposuisse videris, primum hoc est, ut Lectoribus tuis expositionem dares rationis atque decretorum Philosophiae, quae a *Kantio* nomen accepit, et expositioni simul reprehensionem aut confutationem adjungeres.

Ante vero quam ad hunc locum tibi perdifficilem

(*) Pro *Archid* Poëtâ. § 10.

lem accedas, more tuo suaviter arguteque nugari incipis, ut, levioze quasi hoc cibo, lectores ad solidius aliquod et succi plenius alimenti genus praeparare velle videaris. Audisne? Vir clarissime! *nugari* te ajo. Ne tamen hoc te offendat verbum! Ipse enim, ô praeclaram animi, dicam an *verborum*? modestiam! hujus generis narratiunculas, quas tu in primis amas et in deliciis habes, *nugarum* nomine insignivisti (*). Et recte quidem: sunt enim, communi omnium, non dico puerorum, sed virorum judicio, vere *nugae*, et praeterea nihil. At tamen ejusmodi hae nugae sunt, quae Lectores, si elegantis sint ingenii, alliciant, capiant, illorumque animos gratâ quâdam voluptate perfundant, quoniam sensum venustatis acrem limatumque hae nugae secum ferunt. Narras igitur hic copiose multa: primum de te ipso, deque Patre tuo, cui non modo τὸ ζῆν, sed et τὸ εὖ ζῆν, debere te significas; dein de amicis, quos aut mors tibi eripuit, aut temporum varietas subtraxit; tum de tuis literarum studiis, variisque hac in palaestrâ laboribus; porro de nostrâ Patriâ, de turbis ac contentionibus civilibus,

(*) P. 2.... qui meis nugis tantum tribuas.....
et p. 71. quis velit sermones de his nugis habitos conscribere?

bus, de bello ejusdemque calamitatibus, de pace *Ambianensi*, quam, ut lepide vereque dicis, somniavimus magis quam percepimus; de aliis tandem rebus, quarum, etsi omnes aut sint in vulgus notae atque obsoletae, aut ejusmodi, ut illas scire nostra parvi intersit, tuo tamen *Lyndeno* haud ingrata fuerit narratio, mihi certe aliisque inter Lectores jucundissima. Adeo quippe in omni scriptionis genere excellis, ut vel ipsas nugas ingenique lusus, quibus in chartas subinde conjiciendis delectaris, non tantum legere non dedignemur, verum eos etiam sedulo quaeramus, et cum voluptate lectitemus.

De laudibus itaque tuis vides nil quidquam detrahere me velle; neque detrahere unquam voluisse me profiteor. Est tamen, ut in universâ hac ad *Lyndenum* epistolâ, sic in ipsis quoque his nugis, quod reprehendendum censeam, censeantque multi, iique etiam inter amicos tuos praeclari viri. Si quid sit, quaeras; dicam ingenue. Non decet, opinor, virum, qui veterum Philosophorum de bono honesto, morumque et animi puritate, praecepta legerit, quique Philosophus ipse haberi cupiat, in re seriâ jâcari, et puerorum more ludere. Non decet eum, laudis adeo appetentem gloriaeque tam esse cupidum, ut quâvis fere paginâ magnifice se ac superbe jactet, amicosque loquentes

tes quasi inducat, qui ipsum laudibus in coelum tollant, supra alios omnes Viros, acutissimos etiam Philosophos, efferant, ipsiusque ad quaestiones responsa, nec non antiquatae veterisque decreta Philosophiae, tanquam Dei *Apollinis* oracula, quae fallere nesciant, admirentur. *Trahimur quidem omnes* (ut notissimo illo *Ciceronis*, pro *Archia*, utar,) *laudis studio, et optimus quisque gloriâ ducitur*; estque omnino ἡδίστον ἄκουσμα ὁ ἐπαινος: nec mirum: φιλεῖ γὰρ ἑαυτὸν πλεῖον οὐδεὶς οὐδένα. Sed tamen sapientis est ac boni viri, illud studium, ne aliquando fraudi sit exitumque habeat vitiosum, prudenter moderari, finique id graviori submittere. *Habet enim*, ut ipse, in tuis δευτέραις φροντίσι, post *Platonem*, observas, *habet unusquisque in se quasi civitatem: habet ejus varias partes; Regentem, tamquam Principem; regendas, veluti plebem et vulgus; ministras, quasi optimates et magistratus: habet rationem, motus, impetus, affectus, cupiditates. Rationis est, ceteras partes non solum perpetuo imperio continere, sed censurâ etiam tempestivâ lustrare, quâ laborantibus succurrat, deficientes suppleat, exsultantes reprimat, peccantes castiget, falsas expurget.* Tu itaque censuram in te ipsum converte, et vide, qualis sis: an forte et in te *partes ministræ Regentem* loco moverint, animoque quan-

tum tu differas ab immortali illo maximoque Vi-
ro, cujus olim ipse laudes praedicasti, *Davide
Ruhnkenio*. Hic enim, quamvis censeret se in
principibus literarum, verâ sui aestimatione, in-
telligeret, eum tamen se esse, nec prae se fere-
bat, nec dissimulabat (*). Te vero quod atti-
net, *Wytttenbachii* ! aliquemne putas esse tam
coecum animoque hebetem, qui tuas, ut ita di-
cam, *nugas*, velut has ad *Lyndenum*, aut eas
ad *Boschium*, tui meique familiarem, antiqui
moris eumque eruditissimum Virum, aliasque hic
illic a te sparsas, oculis percurrens, hominem
non continuo videat *sui plenissimum*, qui, uti
elegantiorum literarum, ita quoque Philosophiae
principatum tenere se arbitratus, ceteros homi-
nes, interque eos, doctos variâque rerum scientiâ
et philosophico ingenii acumine valentes Viros, al-
tissimo supercilio despiciat, et hancce suam tetram
indolem, ut veram animi morumque formam, in
omni fere scriptione, tanquam in tabulâ, expri-
mat atque depingat ? Et hic, de quo loquor,
nimis acer laudis atque honoris amor, Rationis
imperio postquam se semel subduxerit, quomo-
do, noctes diesque animum humanum gloriae
sti-

(*) Sunt verba *Wytttenbachii*, in vitâ *Davidis Ruhn-
kenii*, p. 245.

stimulis concitans et quasi pungens, eum tandem, cum sanitate suâ, tum tranquillitate privare, in transversum agere, odio erga alios acerbissimo replere, ac tantum non in furorem con-
 jicere valeat, tu, in hac ipsâ ad *Lyndenum* epistolâ, tuo exemplo comprobasti. Quid enim? an quemquam latere posse putas, te, nullâ aliâ de causâ, doctrinae *Kantianae* adeo vehementer insultare, eosque qui eam profitentur tam flagranti odio persequi, nisi quod verearis, ne tuis obstruatur luminibus, et tua, quam jactas, Philosophiae peritia prorsus nulla esse deprehendatur? Nonne palam ipse fecisti, magno te irarum aestu atque infatiabili vindictae cupiditate incensum, et fere extra te raptum, animum ad scribendam illam epistolam appulisse, conturbatumque adeo hisce moribus fuisse, ut quid scriberes aut ageres, ipse aliquando nescires, tibi que adeo non valde consentaneum te Lectoribus ostenderes? Cujus rei, ut nunc alia, posthac tangenda, praeteream, exemplo fit, quod *Kantium*, cui *omnem literarum scientiam et Philosophiae historiam defuisse* impudenter autumaveras, mox iterum, in alio ejusdem epistolae loco (*), ut *universae scientiâ Philosophiae excellentem* proponas, triti illius
 fer-

(*) P. 58.

sermone proverbii immemor: *mendacem* ac calumniatorem, ni causâ suâ continuo cadere, et ab aliis derideri velit, *memorem esse oportere*. Laboras itaque, ut video, gravissimo morbo, cui vel ipse tuus *Critobulus*, *Asclepiadis* filius, quamvis peritissimum eum esse medicum perhibeant, ut omnino mederi queat, equidem subvereor. *Desinit* enim, ut ait *Seneca*, *remedio esse locus, ubi, quae vitia erant, mores sunt*. Estque tuus hic morbus e periculosisimorum genere: causam enim habet quamdam mentis caliginem, oculorum caligine multo graviolem; atque insuper producit febrim, quartanâ pejorem, et ad curandum simul difficiliorem eâ, quâ olim adolescentulum te laborasse narras, et quam haud illepide *Wolfianam* appellas: fuit enim illâ, ut ais, nec *vehemens* nec *diuturna*; haec vero vide quam fit lenta, quamque maligna et pertinax, ut jam novem annos visceribus tuis atque medullis intime inhaeserit, omnemque prorsus medicinam, ab amicis tuis oblatam, contemserit. Hunc autem morbum, *Wytenbachi*! tibi ipse contraxisti, *nimio gloriae amor indulgendo*:

Τῷ σε Ζεὺς ἴσατο καὶ θεοὶ ἄλλοι.

Et hoc quidem vitium in alio nemine, quam in te, minus esse ferendum arbitror, cum, quia aliorum in vitiis quam acutissime cernis, ipsumque adeo

Kan-

Kantium, verae modestiae ac reliquarum virtutum exemplum, propterea quod doctrinae suae *novitatem*, summo maximoque jure, fuerat profesus, puerilis infimulas jactantiae, eosque, qui *Kantii* praecepta probant, velut agyrtae medicos (*), in conventiculis, circulis, stabulis, cauponis, thermopoliis, miranti atque imperito vulgo, suum lippitudinis collyrium ostentantes et venditantes, malitiose deridere, fannisque et cachinnis imperitorum tradere haudquaquam erubescis: tum etiam maxime, quia tibi, ut jactas, tam felici esse contigit, ut patrem fueris nactus, qui te puerum τὸ εὖ ζῆν, hoc est *bene vivere*, docuerit. Illud enim *bene vivere*, ut cum *Tullio* dicam (†), *nihil est aliud, nisi honeste et recte vivere*. Quo igitur nisi in primis et illud referatur, ut quo quisquam, doctrinâ itemque ingenii dotibus, praestare aliis videatur, eo quoque se gerat modestius, equidem ignorare me fateor, quid eo tandem pertinere censendum sit. Quapropter, mi *Wytttenbachi*! quod pace tuâ dixerim! vehementer equidem dubito, Patris tui, a quo *bene vi-*

(*) Bene fecisset *Wytttenbachius*, si horum hominum male sanorum nomina produxisset. De his enim, quae narrat, equidem nihil unquam audiui. Sed forte et hoc, ut alia multa, *verbi causâ*, finxit.

(†) *Parad. c. 3.*

vivendi artem te accepisse gloriaris, fuerisne tantum *auditor*, an vero etiam *discipulus*: hunc enim esse dicis (*), *qui discat*, adeoque proficiat; illum, qui tantum *audiat*. Tu vero, an quid in hac arte *didiceris*, mihi aliisque multis dubium valde incertumque est. Et haec fane dubitatio altiores in mente meâ radices egit, e quo tempore, tuâ ad *Lyndenum* epistolâ semel iterumque perlectâ, de morboſo animi tui ſtatu certior factus ſum: neque enim putem, te in talem tamque vehementem et contumacem morbum incidere unquam potuiſſe, ſi paterna *bene vivendi* praecepta recte didiciſſes. — Sed de nugis tricisque tuis jam verborum ſatis! Haec igitur hactenus, et quaſi *inter nos* dicta ſunto. Quamvis enim me quidem tuis *discipulis* non adnumeres, te tamen docentem *audivi*; et ipſa haec antiqua *disciplinae* neceſſitudo aliquâ nos, ut ſubindicas (†), ratione conjunxit: quapropter etiam te modo *meum* vocavi, ſcilicet Praeceptorem, quem monere volui, et jam monere pergam: —

ἀγαθὴ δὲ παραίφασις ἐστὶν ἐταίρου.

Ali-

(*) Bibl. crit. l. l. p. 60.

(†) Ibidem.

Aliquando fit, ut nugae ducant ad seria. Et tuae te nugae ad seria duxere, ad doctrinam nempe *Kantii*, in quâ cum exponendâ, tum refellendâ ita es versatus, ut existimationi tuae, non dico apud blaterones atque imperitos, sed apud doctos et Philosophos, parum consuluisse videaris. Narrat *Porphyrius* (*), *Plotinum*, lecto *Longini* περὶ ἀρχῶν libro, exclamasse: φιλόλογος μὲν ὁ Λογγῖνος, φιλόσοφος δὲ οὐδαμῶς. Idem hoc, mutato nomine, de te pronuntiare nihil vereor; quamquam omnem lapidem movere te video, populo ut persuadeas, te et Philosophum esse, et *Metaphysicam* docuisse, et dictatis eam conscripsisse, et libellum hunc perpulcrum esse, et dignum qui a te in lucem edatur, et *Kantii* Criticâ multo praestantior. &c.!!! *Metaphysicam* te docuisse novi: ipse namque has tuas scholas et audivi et descripsi. Sed *Philosophum* ecquis te propterea dicat, qui hoc nomen quid sibi velit, et quid *Philosophia* a *Philosophiae historia* differat, probe perspexerit; et quis unquam te posthac *Philosophum* salutet, qui ineptissimum tuum de doctrinâ *Kantii* garrutum perlegerit? Dum enim, ab unâ parte, tuam admirari debeo in scribendo elegantiam, delectum-

que

(*) In vitâ *Longini*. p. 116.

que verborum, in significatione etiam rerum, a
 sensibus maxime abductarum, si non *semper*, at
plerumque, accuratum et ad Latinitatis consuetu-
 dinem formamque mirifice accomodatū; ab al-
 terâ, facere non possum, quin tuam de recen-
 tiore illâ Philosophiâ fermocinationem cum in-
 condito imperitoque garritu comparem pistricium
 tabernariarum, in foris et compitis sedentium, et
 in sartaginibus popana coquentium: cum quarum
 mulierum negotio, tibi, faceto esse volenti, *ca-*
tegoriarum, a *Kantio* explicitarum, sed a te
 minus intellectarum, negotium, honoris causâ,
 comparare placuit. Materiem certe libro habe-
 rem, tuam ad *Lyndenum* epistolam, paginarum
 numero, longe longeque superaturo, si cuncta
 prolixè recensere accurateque notare vellem, qui-
 bus te turpiter dedisti, et *Kantium*, novitiaeque
 formulae sectatores, quos vocas, a te non intel-
 lectos esse, probasti. Sed non opus esse duco,
 ut multis verbis utar, quibus te in maximâ rei,
 contra quam disputasti, ignoratione versari osten-
 dam. Eoque minus hoc necesse videtur, si qui-
 dem plurimorum, quos in hac re commisisti,
 errorum praecipua pars, nuperrime (initio nempe
 mensis proxime praeterlapsi), a quodam Censore
 Belgico, harum literarum peritissimo, sedulo
 notata doctèque reprehensa fuit. Quod nul-
 lus dubito, quin ad tuam notitiam pervenerit.

Cri-

Critobulus enim, familiaris iste tuus, itemque librorum quasi helluo, quem *novorum* proventu librorum valde delectari, novaque scripta avide captare narras — ille igitur *Critobulus* quin de eâ Cenforis anonymi scriptione te commonefecerit, mihi quidem dubium nequaquam est. Quare, ne ab unâ parte, actum omnino agere videar, neve, ab alterâ, locum hunc prorsus intactum relinquam, age! quae contra *Kantium* disputasti, brevissime, quoad ejus fieri possit, lustremus, ordinemque sequamur, non illum, quem res, si accurate tractaretur, postularet, sed eum potius, quem tui offerunt libelli paginae.

Dixi jam, duo in primis agere te voluisse: alterum, ut Philosophiae, quae summo maximoque jure, te licet invito, *Critica* appellatur, Lectori summam exhiberes: alterum, ut in eâ quid reprehendendum tibi videretur, brevi referres. Quae duo ita conjungere tibi placuit, ut cujusque singularis partis expositioni reprehensionem, si quam haberes, simul adjiceres.

Tradito igitur, ut *tibi* quidem videtur, praecipuo doctrinae *Kantianae* argumento, *haec*, inquis, *si recte memini, illius est summa*. Sed heus, bone Vir! pace tuâ dixerim, haud recte meministi. Nec mirum: doctrinam quippe ipsam

non recte cepisti, nedum percepisti, aut animo totam penitusque eam comprehendisti. Veterum, contra, atque recentiorum placita Philosophorum, et *Kantii* adeo δόγματα, turpiter misereque miscuisti. Quo fieri non potuit, quin, cum in proponendâ hujus Viri doctrinâ, multiplici variâque ratione fueris hallucinatus, tum vero etiam, in eâ reprehendendâ quod vulgo ajunt, contra umbras non raro pugnaveris. Uno verbo, et tu, et sagacissimi isti Viri, *Critobulus* ac *Philalethe*s, familiares tui, contra *Kantium* ita disputastis, ut mecum, inter legendum, vobis illud *Nestoris*, apud *Homerum*, saepe objicere cogerer:

ὦ πόποι, ἣ δὴ παῖσιν εἰκότες ἀγορεύσθαι
νηπιόχοις.

Statim jam in initio tuae contra *Kantium* disputationis, triplicem philosophantium divisionem, in recentiorum scholis librisque tradi solitam, ac si neque historiae fidei congrueret, nec Logices legibus, alto quamvis dictatoris supercilio, sine ratione tamen ullâ, improbasti. Quae enim affers argumenta, nullius ea sunt pretii. Philosophi nimirum dividuntur in *Dogmaticos*, *Scepticos*, et *Criticos*. Quam divisionem tu, utpote *Kantianam*, *Kantio* saltem quodammodo honorificam,

eam, rejiciendam esse judicas. *Dogmaticis*, decreta quaedam statuentibus, verumque adeo cognosci posse affirmantibus, opponendos ais qui hoc negant, ut *Academicos*, ab *Arcesila* et *Carneade* profectos, similesque, et in medio quasi inter hos utrosque collocandos esse *Scepticos*, qui nescire se, necdum invenisse fatentur. Veteribus certe hanc, quam tu sequi mavis, divisionem placuisse, res est notissima. Sed quid, quaeso, illorum nos moveat auctoritas? Non enim, ut cum *Cicerone* loquar (*), auctoritatis, sed rationis momenta quaerimus, neque illud protenus ratum habemus, quod ab aliis (sive veteres hi sint, sive recentiores,) judicatum videmus. Rogatum itaque te velim, quo tandem jure eos, qui, cum secundae tertiaeque Philosophis Academiae, omnino negant verum cognosci posse, *Dogmaticorum* numero eximendos censeas? Hi enim, non minus atque illi, qui, cum *Peripateticis*, *Stoicis*, atque *Epicureis*, et esse et percipi posse verum pronuntiant, *decretum aliquod statuunt*, ab illis eo tantum differentes, quod horum decretum sit *negans*, illorum *ajens*. Unde efficio, et *ajentes*, et *negantes*, diversam quamvis constituent classem et quasi formam, ad
ident

(*) De nat. Deor. I. 5.

idem tamen *Dogmaticorum* genus referri et posse, et vero etiam debere. Nec movere me aut *Sexti Empirici*, aut aliorum quorumlibet, auctoritas potest: ipsa enim res per se satis est evidens.

Quod autem porro dicis, non *Kantium* solum, sed et *Socratem*, multosque ante eum Philosophos, et qui post illum fuerunt tantum non omnes, ad *Leibnitzium*, *Lockium*, et novissimos usque, *sibi proposuisse*, fines facultatum animi et materiae cognoscendae designare, atque inter se comparare: de eo quidem, quo usque verum sit, tecum non multum contendam. Sed quid tuam illud causam adjuvet, fane haud intelligo. Quaeri enim hic nequaquam potest, quid illi animo sibi proposuerint Philosophi, quidque praestare fuerint annisi: sed quid re verâ praestiterint. Quae duo quantum a se invicem differant, non est quod dicam. Tu etiam, in tuâ, quam adeo crepas, *Metaphysicâ*, operam (quod ipse significas (*)) dedisti, ut, quoad ejus fieri posset (id est, *quoad tu quidem posses*) terminos facultatum cognoscendi et rerum cognos-

cen-

(*) Bibl. p. 16.

cendarum inter se comparares, eâque comparatione ostenderes, quo usque progredi liceret, et ubi esset subsistendum. Hoc igitur tibi proposuisti, et, ut faceres, operam dedisti. Credo sane, et maxime laudo. Nec tamen fecisti, aut facere potuisti. Neque etiam ante te alii aut fecerunt, aut facere potuerunt: quoniam et tibi, et aliis, idem quotquot facere voluerint, *purae Criticae rationis* defuit. Omnia quippe, hac in parte, densissimis ignorantiae tenebris sepulta atque obruta tenebantur: unde fieri nullo modo potuit, quin Philosophi, quorum quaevis fere generatio novam ferebat sectam, tamquam in illuni nocte, sine lumine errantes, saepe offenderent, saepe laberentur, saepe quovis potius, quam quo instituerant, pervenirent: ut eam adeo, de quâ loquimur, finium designationem non ex ipsâ solâque intelligentis animi naturâ, justâque ejusdem facultatum cum distinctione, tum aestimatione, petere, aut certo Rationis, suas ipsius vires cognitâs exploratasque habentis, ductu atque auctoritate, hanc veri viam invenire potuerint: sed forte fortunâ, velut experienciâ ducti, et huc illuc agitati, plurimorum conatuum dudum experti vanitatem, qualemcumque, si modo aliquam, finium terminorumve designationem quodammodo didicerint. Nunc ve-

ro, ut cum Cicerone loquar (*), *discussa est illa caligo, quam paulo ante dixi: diluxit, patet, videmus omnia.*

Quae cum ita sint, tuam, hac in re, *Kantii* reprehensionem nullius esse pretii et ridiculam autumo. *Veram* quippe finium designandorum viam primus indicavit *Kantius*. *Veram* quoque illorum designationem idem perfecit, suaeque, quâ hanc viam monstravit et munivit, doctrinae, summo jure, *Criticae* cognomen imposuit. Sed et ipsum hoc nomen reprehendere te video: ut nescire me fatear, ignorantiam ego tuam magis mirer, an vero animi malevolentiam. Sic enim scribis: „*Criticam* dixit primus *Kantius*, solitâ sibi verborum licentiâ: quum potius, a re ipsâ, *finientem, decernentem, aestimatoriam, circum-scribentem* dicere deberet. Sed nimirum *Criticae* cognomen magis ad opinionem vulgi valebat, et tunc in primis vigebat saeculi more, ut nil magis commendaret librum, quam hoc nomen in titulo positum. Veluti antea celebrabantur nomina *philosophicus* et *pragmaticus*, neque liber placere poterat, sine alterutro, aut utroque: —

(*) Philip. XII. 11.

que: — sic tunc in istum honorem succeserat nomen *Criticus*, quod libro ad vulgi studia januam aperiret.” Quo garritu ecquid imperitius dici aut odiosius potest? Nam quae tandem illa est, vel esse potest, quam crepas, *verborum licentia*? Latetne illa in nomine *Criticae*? Κρίνειν igitur nonne *Graecis* proprie est *cernere*, *secernere*, *discernere*? Quo sensu et *Homerus* dixit:

κρίν' ἄνδρας κατὰ φύλας, κατὰ φρεῖδας, Ἀγάμεμνον: (*)

ubi Scholiastes κρίνει explicat per διάκρινε, διαχώρησον; et *Hesychius* κρίναι, inquit, χωρίσαι, τάξαι, etc. Egone itaque, tantillus homunculus, tantum Virum, eumque Graece perdoctum, quin fere Graecum, Graeca docere debeo! Vel quodnam illud erit nomen, quod ad rem, de quâ agitur, exprimendam aptum magis accomodat-
tumque sit?

Quo in tuam legendo doctrinae *Kantianae* expositionem ulterius progredior, eo quoque ignorantiam tuam, atque audaciam, imo vero impudentiam, magis miror. Omnia recensere infinitum esfet. Sed ecce nonnulla, quae legenti cuivis,
mo-

(*) *Iliad.* β. 362.

modo ne, recentioris imperitiâ Philosophiae, cui plane fit similis, in oculos continuo et quasi sponte incurrant.

„ Narras nimirum, ostendisse *Kantium*, Metaphysicae materiam esse notiones mere intelligibiles, antiquiores notionibus sensibilibus, ab experientiâ per sensus corporis in animum illatis, ab iisque puras ac genere ipso diversas: has in animo abditas, per experientiam demum evolvi: contineri eas duodecim *categoriais*, ac duabus intuendi conditionibus, *tempore* et *spatio*: has esse notiones antiquissimas et principes, quasi *seminales conceptus intellectus puri*, et *formas cogitandi*, eisque accedere formas *temporis* et *spatii*, per quas experientia sensibiles notitias, id est, sensuum visa, *intuitiones sensibiles* dictas, suscipit et in *categoriarum* formas infert: quibus formis visa quaeque intellectus noster accommodat, exinde nova duo notionum intelligibilium genera effingens, *conceptus reflexionis* et *ideas* etc.”

Haec jam, si Diis placet, summa erit *Kantianae* doctrinae, brevissime, et paucissimis quasi punctis notata! — Risum vero quis teneat vir peritus, talia legens apud hominem, qui, quâvis fere paginâ, ac quovis versu, suam ostentans sapien-
tiam,

tiam, *Kantii* quoque libros, jam dudum antea, quam ad Nostratum perveniscent notitiam, et legisse se, et accurate tractasse gloriatur, quique omnes locos, quos improbaret, signo ad marginem posito, notavisse, paucasque invenisse se paginas in *Kantii* Criticâ jactet, in quibus hoc improbationis signum non aliquoties apponere debuerit (*)? Extat praeclara sententia, apud *Xenophontem*, in *Oeconomico*, nihil esse aut pulcrius, aut ad usum commodius, quam ordinem: nihil, contra, aut adspectu foedius ac deformius, aut quod plura omnibus rebus incommoda afferat, quam confusionem ac perturbationem. At vero vide quam hic omnia confusa sint, et perturbata, et ὕσρα πρῶτα, et erroribus permixta, a *Kantio* non tantum haudquaquam commisis, sed penitus etiam ac de industriâ ab eo profligatis!

Primum enim, ô Philosophe *Veterane!* toto coelo erras, et a Viro, quem proponere voluisti, mihi crede, plane abludis, illius *purae rationis Criticam* considerando velut systema quoddam metaphysicum, *novamque* appellando *Metaphysicam*, in quâ igitur cuncta invenienda sint,

(*) Bibl. p. 50.

sint, quae in vulgaribus Metaphysicorum libris. Estque hic tuus error ejusmodi, ut nullis fere aliis argumentis mihi opus sit, quibus evincam, te doctrinae *Kantianae*, cujus summam Lectoribus tradere voluisti, omnino ignarum esse, et de mente ac praecipuo Philosophi, quem insectaris, consilio nihil quidquam animo percepisse. Quid enim? Nonne apertis ipse verbis aliquoties professus est *Kantius*, Criticam suam neque esse, neque esse posse, systema metaphysicum, sed censuram potius *Rationis purae*, notitiarumque ab eâ proficiscentium; et velle se itaque inquire, an in humani ingenii facultatem *Metaphysica* cadere possit? Et tu ipse (quae res sane valde est mirabilis) *Kantium* induxisti, hoc fere idem, iisdemque verbis, palam aperteque testantem (*): nec tamen hoc impedire potuit, quominus, ab eo licet saepe admonitus, gravissimum hunc foedissimumque errorem commiseris. *Ignoscitur*, 'ut tuis hic verbis utar (†), *talis error adolescentibus: aetate proejectis minus ignoscitur; quo turpius his est imperitis et indoctis esse, quoque majore cum dedecore delirant.* Omnium minime, ut hoc equidem addam, tam stulte
ela-

(*) Bibl. p. 20, 21.

(†) P. 13.

elato superboque Viro ignoscitur, qui se supra omnes Philosophos sapere putet, et

περὶ πάντων ἔμμεναι ἄλλων

cupiat. Viro, inquam, tam sui pleno, reique quam tractat tam imperito, errores ejusmodi neque ignoscuntur, neque ignosci debent. — Deinde, in quo *Kantii* loco legisti, formas intellectus considerandas esse ut notiones mere intelligibiles, in animo abditas, quae per notiones sensibiles enucleentur, et per quas experientia sensibiles notitias, id est, sensuum visa, sive *intuitiones sensibiles*, suscipiat atque in *categoriarum* formas inferat? Itane vero! Hancine esse ais doctrinam *Kantii*? Putabam ego, plane contrarium a summo Viro et positum et demonstratum fuisse: nimirum, experientiam non *suscipere* aliquid, sed *suscipi* ipsam; non *inferre*, sed *inferri*: et nec *tempus* ac *spatium*, neque etiam *categorias*, seminales conceptus intellectus puri, ab intuitionibus sensibilibus evolvi atque enucleari; sed *spatium tempusque*, intuitionum sensibilibum formas, itemque *categorias*, absolutas esse *conditiones* quasi, atque immutabilia humanae cognitionis *fundamenta*. — Porro, qualem hic Lectoribus farraginem in manus tradidisti? Omnia enim per-

perturbata sunt ac praepostera : ut continue in mentem veniant illa de Chao Ovidiana :

Quâque erat et tellus, illic et pontus et aër.

An de industriâ hic omnia miscuisti, ut Lectores falleres ? an vero tam ignarus es, ut nescias, conceptus, quos tu vocas, *reflexionis*, cum illis conceptibus, quos *Kantius* vocat *ideas*, nihil quidquam habere commune, et neque illos, neque hos etiam, e *kategoriis* effingi, aut ad formas cognitionis humanae referri posse ? Satis utique manifestum est, te (ut metaphorâ utar, quam ipse adhibuisti (*)) dolium *criticae* Philosophiae, quod cum *Pandorae* dolio componere tibi placuit, interius haudquaquam inspexisse, sed operculum, vix leviter raptimque, et ne vix quidem, sublatum, continuo ei rursus imposuisse : ut adeo, quaenam dolio proprie insit, quamque praestans materia, tu, *Wytenbachi* ! cum ignarissimis penitus ignores.

Quod quo magis appareat, age, illa breviter lustremus, quae ad reprehensionem doctrinae, male a te propositae, proferre ausus sis.

Ac

(*) P. 26.

Ac primo quidem reprehendis *Kantium*, quod sibi in animum induxerit, finium exhibere designationem accuratam, ac veluti circulo centroque circumscriptam, nondum a quoquam Philosophorum confectam. *Kantium* quidem, si sibi constare et consentaneus esse voluisset, ne vel conari eam finium designationem debuisse autumas. Pro quo dictatorio edicto, quas affers, rationes ejusmodi sunt, ut vix oculis ipse meis credam, cum ne ipsam quidem vocabulorum, quae reprehendis, vim a te intellectam esse pateat. Quippe tam verum est, quod a Veteribus velut in proverbio dicitur (*): ἡ ἀμαθία μὲν δρασεῖς, ὀκνηροὺς δὲ τὸ λελογισμένον ἀπεργάζεται. Qui enim cognitionem humanam, nec modo sensibilem ejus partem, sed et intelligibilem, a scientiâ et veritate ad opinionem ac speciem traduxit, seu, ut nunc loquuntur, ex *objectivâ subjectivam* fecit, qui et ipse homo, et ad eandem naturae conditionem, ad quam caeteri omnes homines, adstrictus sit, eum dicis, cum *subjectivâ* suâ cognitione, fines *veros*, quos vocant *objectivos*, cognoscere haudquaquam posse. Sed rogatum te velim, ô Philosophe *veterane!*

un-

(*) Vid. *Lucianus*, in *Nigrino*. T. 1. Ed. *Hemsterk.* p. 38.

unde tibi constiterit, fines *veros Kantio* eosdem dici haberique cum illis, quos nunc vulgo *objectivos* appellant. Quod si Philosophi scripta, eo quo par est studio curâque, legisses, animumque ad ea recte intelligenda sedulo diligenterque attendisises, in hunc certe errorem incidere non potuisses. Qui enim veros humanae cognitionis fines se nobis designaturum profitetur, is profecto, nisi quid sibi velit, ipse plane ignoret, *subjectivos*, quos vocant, fines, eosque solos, intelligat necesse est: ut de *objectivis* finibus ne vel cogitasse censeretur posset. De his quippe nulla esse potest aut cogitatio, aut quaestio, simul ac perspectum exploratumque sit, cognitionem nostram, quod et te ipsum concedere video, non nisi *opinabilem* esse posse, intelligentiaeque cujusvis hominis imperviam omnino esse scientiam, quid tandem qualesve res sint, extra nostrum concipiendi modum, nostrasque intuendi formas positaе. Ipse *finium*, five *terminorum*, conceptus, ipsumque hoc vocabulum, conceptum *subjectivitatis*, quam vocas, aperte involvit: ut se ipse non intelligere inepteque garrere putandus sit is, qui veros fines, eosque *objectivos*, cognitionis humanae tecum designari posse putet, aut designaturum se eos profiteatur. Illi enim fines, de quibus hic loquimur, *subjectivi*, quid, quaeso, aliud sunt, quam ipsae *conditiones*, a
qui-

quibus nostra prorsus pendeat cognitio, quibus ea ceu fundamentis innitatur, et sine quibus nulla in animis nostris cognitio aut existere, aut esse, ullâ ratione queat? Quapropter, mi *Veterrane!* et hic denuo te turpiter dedisti, et non contra *Kantium*, sed contra umbras, a te ipso effictas, five aegrae mentis somnia, dimicasti. Eo namque ipso, quod *Kantius* cognitionem nostram statuit esse *opinabilem*, et ab intellectûs *categoriais*, sensibilisque intuitionis formis plane dependentem, ita ut sensuum visa percipiamus, non qualia re ipsâ sint, sed qualia in illis formis formata videantur: eo igitur ipso asserere et potuit et debuit, cognitionis humanae fines definiendi designarique posse. Quod ipsum, utriusque hujus generis formis, ex interiore hominis naturâ erutis, et a se invicem *critice* secretis atque disjunctis, a *Kantio* feliciter accurateque confectum esse, confidenter affirmo.

Quae porro, in ejusdem argumenti continuatione addidisti, nihil aliud probant, nisi hoc unum: garrere te superbe atque magnifice de re, quam plane non intelligis. Et sane piget jam fere taedetque, plura afferre ignorantiae tuae exempla. At paulisper tamen id faciam, non quidem copiose, sed breviter, et quasi strictim: ut quanta
in

in te sit ignorantia et simul impudentia, orbis literatus cognoscat.

Et hoc igitur in *Kantio* reprehendis, quod se tribunal instituisse professus sit, quo, secundum ipsius Rationis aeternas et immutabiles leges, causa Rationis judicaretur, jus vindicaretur, fines constituerentur. Tum Philosopho, pro more tuo, insultans, haec adjicis: „Quae tandem illa est Ratio? Scilicet humana, opinabilis, *subjectiva*. Hujus itaque *leges* sunt *aeternae* et *immutabiles*! Ita quidem de divinâ Ratione loquuntur alii Philosophi; et fas est ita loqui: non de humanâ; nedum de hac infra humanae integritatis modum a *Kantio* redacta.” Sed dic mihi, Philosopho *veterane*, qui te, ante hos jam tres et viginti annos (*), *Kantium* legisse, relegisse, praecipuos illius interpretes tibi prospexisse, eosque in consilium adhibuisse gloriaris, dic igitur, quonam in libro haec legeris, quae Lectori narras. Indica mihi locum, in quo absurdissimum hoc *Kantii* decretum inveneris: ipse enim, qui etiam plurimis abhinc annis hujus Philosophi praecipuorumque illius interpretum scripta legi ac relegi, nihil in eis ejusmodi quod dicis, sed
pla-

(*) P. 53.

plane contrarium, inveni. Verum, ne Lectorem diutius detineam, dicam simpliciter, omnia hic iterum a te perturbata esse atque commixta. Confundis nimirum Rationem, quam *theoreticam*, cum eâ, quam *practicam* vocant, et utriusque diversam vim, diversumque usum. Ignoras, id quod vel pueris, haec Philosophiae studia vix adeuntibus, ut ita dicam, in limine jam sit cognitum, Rationem videlicet, cui a *Kantio* leges tribuuntur *aeternae* atque *immutabiles*, non eam esse, quam *theoreticam* vocant, de quâ hic solâ agitur, sed *practicam*; et, quamvis utraque pars ad *eandem* pertineat Rationem, *theoreticae* tamen, quid *verum* sit inquirentis, alium esse usum, itemque alias leges, ac *practicae*, quid *honestum* sit videntis, idque praecipientis. Haec omnia, a *Kantio* dilucide copioseque exposita, et ab ejus interpretibus centies centiesque repetita, a te turpiter confunduntur:

πάν ἐν παντὶ μέμικται.

Porro, ad commendandam veterem Metaphysicam, imperiosa quaedam edicta profers: in quibus et hoc est, quod facere non possum quin Lectori exhibeam; est enim exquisitum, ingenioque tuo perdignum. Tua ipsius verba

C

da-

dabo (*): „ Omnes autem Philosophi in eo consentiebant, ut Metaphysicam scientiâ principiorum elementorumque cognitionis humanae definirent; ut, quemadmodum Philosophia omnium caeterarum scientiarum, sic Metaphysica totius Philosophiae femina ac fundamenta contineret. Atque hac ubertatis auctoritatisque existimatione adhuc florebat, licet pleraeque ejus partes firmitate evidentiâque scientiae carerent.” Metaphysica igitur, quamvis *pleraeque ejus partes firmitate atque evidentiâ scientiae careant*, tamen *et est*, et *esse ac manere debet*, totius quasi mater Philosophiae, et haec rursus caeterarum scientiarum! Ita enim, alio in loco (†), *Philalethem* tuum inducis: „ Lectâ illâ *purae rationis Criticâ*, judicavi, melius esse, retinere veterem nostram, sive impuram sive mixtam quis vocet, Metaphysicam, et fecundam illam rerum ubertate, et ratione summoperè probabilem, quam novam illam adoptare, pro *criticâ* et *purâ* se venditantem, non valentem ad veteres possessiones tuendas, nedum ad novas acquirendas.” Quod si esset, ut *tu* dicis, communem humanae cognitionis fortem quis satis miserari posset? Quae enim

(*) P. 37.

(†) P. 53.

enim esse potest *probabilitas* scientiae, cuius *pleraeque partes firmitate careant atque evidentia*; et quales esse debent *possessiones*, ejusmodi fundamentis innixae? Cave tamen putes, me eum esse, qui aut te, aut *Philalethem* tuum, aut *Critobulum*, a veteri vestra Metaphysicâ avellere cuperet. Habeatis vobis, et servetis, et tueamini hunc vestrum thesaurum: modo sinatis, me meosque meliores firmioresque rationes sequi: quippe in nobis *non tanta est perversitas, ut, inventis frugibus, glande vescamur* (*).

Deinde pergis ad *Kantii* de *kategoriis* praeceptum, tamquam absurdum sibi ipse repugnans, acriter facetèque perstringendum. Et repugnantiarum quidem, quas in eo invenisse tibi videris, quasdam ordine recenset. Prima, eaque praecipua, est: „illas a *Kantio* *categorias* sic informari, ut proprium *Metaphysicae* officium, quod in *viâ a priori* positum est, evertant: eas enim ante sensibilibus visum adventum in animo jam esse, nec tamen cogitari, sed per illa demum excitari.” Hoc autem intelligi a te posse affirmas, in *Platonis* opinione de *reminiscentiâ*
no-

(*) Sunt verba *Ciceronis*. Orat. ad Brut. IX. 31.

notionum, ex priore vitâ servatarum; n *Leionis-*
zii Harmoniâ praestabilitâ; in aliis denique alio-
rum Philosophorum opinionibus: in istis vero
Kantii categoriis intelligi a te non posse. Quod
posterius, quin verum sit, equidem nullus dubito.
Totum quippe hoc *categoriarum* negotium haud-
quaquam a te intellectum esse, ex iis, quae
dixisti, manifesto jam apparuit, idemque denuo
hic apparet, cum ex ipsâ hac crudâ jejunâque
reprehensione, tum vero etiam ex illis, quae, ut
scilicet *rebus obscuris, ex rebus obviis et vitâ*
communi, dilucide et Socratice lumen affer-
res (*), per ludum quasi jocumque adjicere tibi
placuit. Ne enim ea hic repetam, quae de
Metaphysices et Criticae Kantianae confusione
a me jam sunt dicta, et ne ostendam, illis *Pla-*
tonis notionibus, ex priore vitâ servatis, cum his
Kantii categoriis, sive formis cogitandi, nihil
prorsus esse commune, rogatum te unice velim,
ecqua in eo posita esse repugnantia possit, si
quis *categorias, hoc est, cogitandi formas*, an-
te sensibilibus visum adventum, in animo jam
esse, nec tamen cogitari, sed per illa demum
excitari, statuatur. Vel an et hoc tibi absurdum
esse sibi que ipsum repugnare videtur, formam

vi.

(*) P. 39.

videndi audiendive in fabricâ nostrorum oculorum vel aurium latere, antea quam, idoneâ affluente luminis aërisve copiâ, visa atque audita hisce sensibus percipiamus? Nulla profecto in hac doctrinae *Kantianae* parte ostendi repugnantia potest, modo ne quis eas sibi *categorias* animo ita effingat, ut tu fecisti, quatuor categoriarum ordines cum totidem comparans ordinibus ternarum cellarum, super quos iterum positae sint duae cellae *spatii* ac *temporis*, per quas materia visorum ab experienciâ extrinsecus recipiatur, et in illas duodecim cellas influat, earumque figuram accipiat. Quae omnia, tibi quamvis, sive *Philalethi*, ut tu dicis, *perspicua* videantur ac *probabilia*, a mente tamen *Kantii* omnino aliena, et non hujus Philosophi, sed *Wyttenbachiani* potius ingenii ἐπιγενήματα esse, a quo

*velut aegri somnia, vanae
fingantur species,*

eis omnibus notum est, qui *Kantium* ita legerint, ut ejus mentem simul perceperint. Quod igitur de *commento categoriarum*, nec non de *illarum inanitate*, deque *receptaculis vacuis*, antea quam experientia quid in ea infuderit, effutiisti, crasfâ illud pinguique Minervâ a te fictum, certoque simul argumento est, te ne vel

prima rei, quam impugnas, elementa cognita habere. Idem dici debet de negotio *pistricium tabernariarum*, quae, in foris et compitis sedentes, popana coquunt in sartaginibus etc. Talia ignorantiae atque impudentiae prodigia in libris hominum tui generis inveniendi difficile est, satyram non scribere. Sed ejus blanditiis atque illecebris meam equidem impediri nolo disputandi severitatem. Itaque verbo tantum dicam, *experientiam*, si quidem a *kategoriis* ea prorsus pendet, ut sine eis ne vel cogitari ullâ ratione queat, perverse stulteque a te comparari cum *pistrice*, quae *cyatho spatii ac temporis*, ex cratere rerum sensibilibum, corporeas notitias *hauriat*, in singula duodecim *kategoriarum* receptacula *infundat*, *coquat*, *animoque apponat*. — Dein, et hoc male reprehendis, istas *Kantii categorias* non iustum habere ortum, numerumque duodenarium iis temere, ut *necessarium*, affingi. In quâ accusatione probanda, tibi consentaneus mansisti, omnia nimirum denuo miscens ac perturbans. Ita *categorias*, exempli causâ, (neque enim omnia, quae huc pertinent, recensere lubet) confundis cum aliis animi notionibus principibus, velut *conscientiâ sui*, principio *repugnantiae*, vero *falsoque*, bono et malo, pulcro ac turpi, aliisque, quibuscum *categoriae* nihil habent commune; et tandem, ad

tem

tempus atque *spatium* transgressus, ac si et hae *formae* ad *categorias* pertinere aliquâ ratione possent, tanquam de *Kantio* triumphans, stulte exclamas: *Jam ipsa categoria spatii quam mire conformata est!* indicio, te prorsus nescire, et quid *Kantius* per *categorias* intelligat, et quo fundamento earum distributio quadripartita nitatur, et quid differant a *formis intuitionum sensibilibus*. Uno verbo, totum hoc de *kategoriis* caput, et quod de *ἐννοεισχυολογία naturae* addidisti, ita a te tractatum est, ut non putem, a quoquam, rerum perito, legi posse, quin sibi decantatum illud *Horatii* in mentem vocet:

*Humano capiti cervicem pictor equinam
jungere si velit, etc.*

Spectatum admisisti risum teneatis, Amici?

Caeterum, aegre ferre videris, *Rationem puram*, secundum *Kantium*, ultra fines experientiae, ad res, quae sensibus corporis attingi nequeant, progredi haudquaquam posse; et proinde gravissimorum dogmatum, Divinae Naturae ac Providentiae, libertatis atque immortalitatis animorum nostrorum, probationem, non *purae Rationis*, sive *Metaphysicae*, sed *practicae Rationis esse argumentum*. Ita certe statuit *Kantius*. Et recte quidem: ut norunt omnes, quotquot illius

vim doctrinae, illustremque, qui est de *antino-*
miis, locum satis perceperunt. Tu igitur, si
 quid hac in re efficere voluisses, universum il-
 lum locum, omnesque ejus partes, confutare sin-
 gillatim debuisses, et dein dilucide ostendere,
 patere reverâ Rationi humanae aditum ad illas
 Dei, immortalitatis, ac libertatis notiones earum-
 que demonstrationes, atque omnino nihili esse ea
 omnia, quibus a *Kantio* effectum est, demon-
 strationes a Philosophis adhuc, et inventas, et
 usitatas, nihil prorsus probare, et in utramque
 partem valere, nec magis evinci iis posse, illa
 dogmata vera quam falsa esse. Hoc fane si fe-
 cisses, virum te praestitisses: veroque id Philosopho
 fuisset dignius, quam, quod nunc facis, quae
 centies dicta et centies refutata sunt, repetere;
Kantii doctrinam cum *Epicuri*, Deos verbis re-
 linquentis, re tollentis, impietate componere;
 atque odiosis quibusdam imperiosisque edictis re-
 prehensioni tuae apud idiotas auctoritatem conci-
 liare. Ut enim tua hic tibi verba reddam (*):
Pueris et plebi istae species ostententur: sapien-
tiae studiosi argumentis et rationibus docean-
tur.

Sa-

 (*) P. 50.

Satis me dixisse opinor, ut appareat, quanto jure, cum propter ignorantiam tuam, tum propter raram quoque animi impudentiam, non a laudato tantum Cenfore illo Belgico, verum ab aliis etiam viris, Philosophiae criticae peritis, rerumque aequis judicibus, tam scriptis quam sermonibus, vehementer vapulaveris, et vapulare adhuc pergas. Dictis equidem multo plura addere possem: sed ad hominem, tam ignarum, tam sui plenum, tamque impudentem, pluribus hac de re scribere nolo. Facile insuper esset ostendere, in enarrandis *Kantianorum* praeceptorum fatis, quam longe, sive ignorantia hoc iterum factum sit, sive consilio, de via veri deflexeris: velut, cum (ut hoc unum exemplum proferam) Lectori narras, eam, quam, invitâ criticae doctrinae universâ indole atque naturâ, novam appellas, *Metaphysicam*, apud *Germanos*, jam *duodeviginti annos* fuisse natam, et vetulam effoetamque habitam, quum illam ego apud Nostrates producerem, et *Belgice*, ut dicis, *crepare cogerem*; dein, filias eam habuisse grandiusculas, et matris et invicem non modo aemulas, sed et expultrices; dormireque jam et intactam in *Germaniâ* jacere decrepitam matrem, licet a quibusdam Nostratum furiose amatam. Quae omnia quam sint falsa, fugere neminem potest, nisi qui in recentioris historia Philosophiae

phiae hospes plane ac peregrinus sit. Ipse enim, ut hoc tantum dicam, superiore jam saeculo, anni sexti et nonagesimi initio, primam meorum *Philosophiae Kantianae elementorum* partem Belgice in lucem exire jussi; postquam, duobus annis ante, ut eram discendi cupidus, mihiq[ue] diffidens, dubia quaedam, contra hanc Philosophiam, modeste atque ἀνώνμως, in publicum emiseram, illud mecum Poëtae reputans:

εἰς τὸ κοινὸν δοῦς, ἀμεινον ἂν μάθοις.

Quod si verum est, ut est verissimum, dic mihi, fodes, quâ tandem ratione tuos *duodeviginti* efficias annos. Magnifice stulteque jactas (*), *te tuam, et in literis, et in Philosophiâ, tibi dudum Criticam et habere, et servare.* Addere potuisses, (id quod verius fuisset) „te tuam tibi quoque habere *Arithmeticam*:” neque enim ea vulgaris est, aut unquam vulgarem fore suspicor. — Praeterea, haud ignoras, anno quamvis primo et octogesimo *Critica* jam prodierit *Kantii*, non intellectam tamen eam, prorsusque adeo neglectam, aliquot jacuisse annos: donec tandem, post labores Virorum quorum-

(*) P. 57.

rumdam acutissimorum, quos inter SCHULZII *Illustrationes* itemque REINHOLDII *Epistolas* nominasse sufficiat, anno demum quinto et octogesimo, produci ac celebrari coeperit. Sed difficile non esse puto perspicere, quo et hoc tuum, de *duodeviginti* annis, mendacium spectet. Homini enim tam *sui pleno* nec *verum* cordi est, nec *bonum*, quod *honestum* dicimus. — Dein, quis, quaeso, iste est, qui tibi persuaserit, *novam*, quam tu vocas, *Metaphysicam* apud *Germanos* nunc obsolescere, et rem esse non modo veterem, sed antiquatam? Talia apud te legens, totamque tuam adversus *Kantium* disputationem ante oculos mihi ponens, in quamdam fere ἀφασία conjici me sentio, et tandem cum Comico facere vix possum quin exclamem: *ὦ Jupiter! tantamne esse in homine garrulo inscientiam!* Germanorum, si melius doceri velis, evolve *Ephemerides*, et tuis ipse oculis vide, nos, ut denuo *Tullii* adhibeam verba (*), *non desertarum relictarumque rerum patrocinium suscipere, neque hominum interitu sententias quoque occidere.* — Quod tandem ad *filiis* attinet *grandiusculas*; matris eas et invicem *aemulas* quandoque fuisse, fateor: matris vero *expul-*
tri-

(*) De Nat. Deor. I. 5.

trices, omnino inficior. Sed nolo hac de re, quam aliis in scriptis, *Belgice* editis, tractavi, tecum hic contendere; praesertim, cum ad *Kantianorum* praeceptorum aut veritatem, aut vero etiam falsitatem, nihil quidquam facere videatur.

Quapropter, *Wyttenbachi!* si cupidus es gloriae, (et quis de hac tuâ cupiditate dubitet, qui vel scripta legerit, vel mores tuos cognoverit?) alia tibi quaeras ornamenta, famaeque tuae et celebritati praesidia. Ut enim, quae in me adhibuisti verba (*), mutato nomine, in te convertam: *KANTIUM* petiisti, non vero feriisti, neque attigisti. Nil mirum: quippe ab invalido jaculatore missa tela usque ad eum, ejusve veram doctrinam, pervenire non potuerunt."

καφὸν γὰρ βέλος ἀνδρὸς ἀνάλκιδος οὐτιδανῶιο:

uti namque in literis regnas, atque ἐν προμάχοις jure summo censeris, ita in recentiore Philosophiâ plane ἀνάλκεις es καὶ οὐτιδανὸς. Literas tractantem omnes te suspiciunt, qui aliquem pulcri habent venustique sensum; doctrinamque hi
tuam

(*) P. 59.

tuam et egregiam admirantur orationis facultatem : at philosophari volentem , et de *criticae* rationibus Philosophiae disceptantem , vide quam te cuncti , harum rerum gnari , rideant ludantque . Ipse tuus *Lyndenus* (si modo Vir ille , in quodam tecum colloquio , ea , vel similia , vere dixerit , quae ipsi tribuis) nonne te aperte lusit , dicam an reprehendit ? *In Metaphysicâ constitutendâ* , inquit (*) , (et recte quidem ,) *ut in aliis disciplinis , non id spectandum est , ut secundâ sit , sed ut vera : et , si nulla omnino sit , nec esse possit , ut hoc ipsum , nullam esse , nec esse posse , nobis perspectum exploratumque fiat .* Haec autem res cuicumodi sit , tu , si sapias , *Wytttenbachii !* in tuo Literarum Regno maneat ; Graeca ac Latina tractes ; quae editurum promifisti scripta perficias , eisque stili limaeque curam nec deneges ; suaviter , ut facis , de re quâlibet , etiam maxime vulgari et quotidianâ , nugeris : sed a nostrâ Philosophiâ illotis manibus abstineas ; neque amicos audias adulatorem , qui te forsan appellitantes *Philosophum* , vel reportatam , si Diis placet ! de *Kantio* victoriam tibi gratulantes , in Philosophiae nostrae campos exspatiari te aliquando jubeant . Ipsae illae , quas profiteris , literae ,

tuus-

(*) P. 55.

tuusque cum earum professione conjunctus honos, hanc a te animi moderationem exigere quasi atque efflagitare videntur. Quid enim? Cupis certe non Latine modo, verum etiam *bene* scribere: et profecto utrumque hoc nos homunculi a tali tantoque Viro expectamus. Atqui *hanc ipse bene scribendi doces vim esse (*)*: „*ut argumentum, de quo scribimus, accurate cognitum perspectumque nobis sit.*” Quo etiam sensu verum est, quod dixit (†) Cicero, *neminem in eo disertum esse posse, quod nesciat*, et, alio in loco (§), *eloquentiae, sicut reliquarum rerum, fundamentum esse sapientiam*. Abstineas igitur a scribendo de rebus ejusmodi, quas haudquamquam intelligis, nedum perspectas habes: ne et elegantiorum Literarum amantes, et Philosophi tibi succenseant, iterumque te plorare jubeant!

Et est fane tuum illud regnum tam vastum, tamque amplum, ac late patens, ut quantumvis docto tibi satis superfit, in quo ingenii vires exerceas, et ad majorem doctrinae perfectionem adscendas. Nam, si singulas Literarum partes
per-

(*) In vitâ Ruhnkenii. p. 227.

(†) De Orat. I. 14.

(§) Ad M. Brutum. 21. 70.

percipere magnum est, quanto majus omnes? Cujus rei tantae tamque difficilis facultatem te consecutum esse ne ipse quidem, ut opinor, profiteri audebis: secutum esse, jure quodam prae te ferre poteris. Sumamus, exempli causâ, poësin et rerum scientiam metricarum. Hanc profecto, ut dicam quod sentio, si *aliquam*, valde vulgarem habes, et maxime mediocrem: id quod in homine tui ordinis, et qui sibi adeo sapere videatur, inque scriptores quoslibet, Poëtas etiam veteres, crisin exercere gestiat, turpissimum duco. Ex hac enim tuae mediocritate scientiae duplex oritur vitiorum genus, quod in scriptis tuis regnare video. Alterum est, ut, invito metro, voculas vel addas, vel demas, vel

*quod prius ordine verbum est,
posterius facias, praeponens ultima primis:*

alterum, ut quamvis non obesae naris in odorandis vitiis, tamen in emendandis Poëtis miserum saepe in modum halucineris. Quod ne temere aut ex invidiâ dixisse censear, tria afferam exempla, eaque non aliunde, sed ex ipsâ hac postremâ tuae *Bibliothecae* Parte deprompta. Primum est illud *Horatii*, cujus verba:

capsâ porrectus apertâ:

tu perverse dedisti (*):

capsaque porrectus aperta:

quod, cum propter sensum, tum in primis propter metri rationem, ferri non posse, continuo apparet. Alterum *Propertii* est, cujus verba:

quaesitum nomen ab aevo:

tu hoc modo mutilasti (†):

nomen quaesitum ab aevo:

quod, propter metri violationem, teretes cujusvis aures offendere, non est quod moneam. Tertium est ex *Anthologiâ Planudeâ*, ubi tu, pro eo, quod legitur:

καὶ πᾶσα πρᾶξις τὸν λόγον ἔργον ἔχει:

legendum proponis (§):

καὶ πᾶσα πρᾶξις, ἢ λόγον ἔργον ἔχει:

nescius adeo, syllabam *ξις*, suâ naturâ brevem,
vix

(*) Bibl. l. l. p. 23.

(†) P. 50.

(§) P. 9.

vix ac ne vix quidem pro longâ adhiberi posse: id quod cum rari et rarissimi res exempli sit, tibi refugium praestare nequit. Et haec quidem ignorantia, in illis quae attuli locis conspicua, excusari in te nullâ ratione potest, nec regi etiam illo, quem olim callide arripuisti (*), obtentu, videlicet, *licere nobis, quod Antiquis licuit, Poëtarum versus ad descriptionis nostrae consilium immutare*: quibus verbis tunc, loco gratiae, Amico cuidam tuo, qui te comiter doctaque monuerat, habendae, haec tam acerba atque magnifica adjiciebas: *dictum Censoribus, quibus nisi versus ad syllabam annumerantur, notam continuo injiciunt, et inscitiam arguunt, ipsi inscii antiquitatis!* — Vides igitur, quantos etiam tu, in hac, ut ita dicam, Literarum parte, progressus facere possis. Hoc itaque cum maxime agas, et recentiore Philosophiam, quam non intelligis, et cujus inquisitionem *in-gratum* ipse *laborem* vocasti (†), missam facias: ne in te aliquando dicatur, quod, mutatis quibusdam verbis, in me scribere non es veritus (§):

Et

(*) In vitâ *Ruhnkenii*, et quidem in Scholiis, p. 284.

(†) Bibl. p. 25.

(§) P. 68.

Et vult WYTTENBACHIUS se Philosophum facere et Poëtarum censorem, confutandis KANTII praeceptis ac rationibus, emendandisque veterum Poëtarum dictis ac versibus, et vult se facetum facere, conformando dialogo! Quae ornamenta in homine aliena, vel graculum varium, vel saltantem auritulum, ex fabulâ nobis referunt. — Satin' et haec tibi fortiter, Wytttenbachi? Sin minus; fortiora dabo, et quae magis te pungant:

Δάκνει σε — μῦθος, ἀλλ' ἔχ' ἥσυχος,
Τοῦνθένδ' ἀκούσας, ὡς ἂν οἰμῶξης πλέον (*)

Age igitur, (neque enim properare me atque avere diffiteor) ad illum libri locum veniamus, propter quem unum, si vera loqui velles, reliquam omnem epistolae scriptionem, tuamque in primis *Kantianorum* praeceptorum reprehensionem, fusceptam a te adornatamque fuisse fatendum esset, et qui me quoque ad hanc qualemcunque scribendam epistolam cum maxime impulit,

ἐμὸν γε μάλιν' ἐσεμείσατο θυμὸν.

II.

(*) Verba sunt Euripidis, in *Hippolyto*. V. 1313.

Illam tui partem libelli intelligo, quâ de me, meoque vitae genere ac cursu, nonnulla in chartas coniecisti, quae, uti supra jam indicavi (*), maximam partem cum plane sunt falsa, tum vero etiam valde odiosa.

Quae de me narrasti vera, sunt ea sane perpauca, neque vel haec omnino aut tam vera, quin aliquid eis falsi admixtum sit. Ex vero nimirum scripfisti, me adolescentulum scholas tuas *metaphysicas*, quas in hac Urbe privatim domi tuae habebas, audiisse. Quod vero continuo addis, anno hoc factum esse *primo*, postquam cathedram apud *Remonstrantes* conscenderas, mendacium illud est, sive, ut mitiore et quasi *leniore* utar vocabulo, (viden', ut tuam, quâ gloriaris (†), *lenitatem* imitari annitar!) error: erat enim annus, non *primus*, sed *tertius*. Verum porro est, me *Leidae* (verius tamen *Ultrajecti*) Theologiam didicisse: deinde ruri sacerdotium concionale factitasse: aduersus *Gisbertum Bonnetium* (ipso hoc a me postulante) scripsisse: abdicato sacerdotio, *Amstelodamum* venisse: apud *Remonstrantes* cathedram obtinuisse: duas

(*) P. 3.

(†) Bibl. p. 13.

duas habuisse atque edidisse orationes : aliquot annis post, abdicatâ cathedrâ, in *Westphaliâ* habitatum abiisse : inde reducem, *Kantii* praecepta, (non, ut tu narras, *quasi post festum venditare ac divulgare coepisse*, sed) quae jam ANTE meum in *Westphaliâ* decesum, ibique ruri degens, ore scriptisque illustrare et commendare fueram conatus, magis ulteriusque divulgasse. Sunt hæc igitur FERE, ut ais. Et talia scilicet Lectores tuos curare putas ! Curant, inquires, amici. Credo equidem, et beatum te praedico, amicos possidentem, quos tuus iste garritus ita delectat, ut saturari eo vix posse videantur, nec cescent te urgere, atque clamare: „ *age, age, nisi dignum nostrâ cognitione, modo aliquid, vel indignum, narres* (*). Non multo aliter infantes nostri ac pueruli cum nutricibus suis ancillisve balbutire solent, easque vexare, et, ut ita dicam, cogere, ut lallent, historiasque enarrent, *nisi veras, modo aliquas, vel et falsas*. Nec fere dubito, quin hi pueri, amici nempe familiaresque tui, ad te puerum quoque (†), puerorumque magistrum, eadem adhibue-

(*) P. 64.

(†) Ne miretur Lector, me *Virum* clarissimum, *Wyttenbachium*, nec non ejus familiares, *Agrotæ* atque
As-

buerint verba. Quae si forte vera sit suspicio, eccur ista amicorum verba non plene dedisti? Puduitne te eorum? Puduisset potius, falsa scribere, ut facere te video.

Quae de me scripsisti, falsa duplicis sunt generis. Alia nimirum sunt ejusmodi, ut non adeo famae nocere videantur, sed ad ea potius referenda sint, quae *Graecis ἀδιάφορα* dicuntur: alia vero turpitudinis infamiaeque notam mihi inurunt, bonâque adeo existimatione, quâ nihil homini carius esse debet, omnino me spoliant.

Ad prius genus sequentia refero: *me contra BONNETIUM, pro libertate cogitandi, sic scripsisse, quasi pro aris ac focis decertarem: me, praeter alios, etiam WYNPERSSIUM, senem, Coelitibus jam adscriptum, nec non MUNTINGHIUM, ac si hi de lumine Kantiano non satis honorifice ac reverenter fuissent locuti,*
pro-

Asclepiadis filios, puerorum nomine salutare, sciat velim, doctrinam Kantianam, judice Wyttenbachio, Bibl. p. 55, duas nobis (nec plures igitur, nec pauciores?) attulisse utilitates, quarum alteram W. hanc esse autumat, ut nobis sententiam confirmaverit, homines semper esse pueros!

produxisse et reprehendisſe : porro , Horreum meum criticum extabuiſſe , legentiumque numerum identidem fuiſſe minutum : tandem , ne plura conquiram , me tuas quoque ſcholas Graecas , quas (quippe tam liberalis es animo !) gratis habebas , adoleſcentulum audiviſſe.

Haec et ſimilia , ſi vera eſſent , meam , opinor , famam non admodum lacerarent , a te quamvis laedendi famamque lacerandi conſilio excogitata , et homine calumniatore perdigna. At vide , quam haec omnia ſint falſa ! Contra *Bonnetium* , non meâ ſponte , ſed ipſo hoc a me exigente , ſcripſi ; non , ut tu ais , *pro libertate cogitandi* , verum *pro auctoritate Rationis , in cauſâ Religionis*. Multis demum annis poſt , *pro cogitandi libertate* , ſive potius , *pro jure officioque liberae rerum divinarum inquisitionis* , ad *Teylerianae Societatis Praefectos* diſſerui , cauſamque adeo cum divinae religionis , tum verae libertatis egi. — *Wynpersium* , Patrem , (de Filio enim hic nihil attinet dicere) *Wynpersium* igitur Patrem , *Nestora* illum , ſapientiae plenum , *cujus e linguâ melle dulcior fluebat oratio* , aequè minus ac *Muntinghium* , in ſcenam ego produxi , ac ſi lumen hi Viri *Kantianum* non ſatis ſuſpicerent. Et hunc , contra ,
et

et illum, in honore semper summo habui, ac meam erga utrumque virum sinceram, animi venerationem verbis plus semel palam feci. Fuit, fateor, estque adhuc, cum *Hermanno Muntinghio*, praeclaro Theologo optimoque Viro, quaedam mihi, sed amica, dissenfio. Verum haec, cum non ad *Philosophiam*, sed *Mythologiam*, quam vocant *biblicam*, spectet, equidem non video, quid cum praeceptis *Kantianis* commune habere queat. — *Ypejum*, Virum clarissimum, a te inter alios huc advocatum, quum leviter fuisset halucinatus, humaniter, tribusque, quod ajunt, verbis monui, laudavique magis quam vituperavi; ut locum inspicienti apparet. — Quod porro ad ea attinet, quae de *Horreo critico* libentius quam verius evomuisti; percontare, si tanti sit, Bibliopolam meum, an, ut tu ais, *liber extabuerit*: et *in ruborem*, veluti Comicus loquitur, *te totum dabit* (*). Caeterum, scholas tuas *Graecas*, quas ecce! *gratis* habuisti, equidem audiui nunquam. Arrigis aures, *Wytttenbachii*? Mira me narrare clamas? Vera tamen. Inspice, si quos forte servasti, tuarum istius temporis scholarum indices, quibus nomina sua inscribere solent, qui se auditores discipulosque pro-

(*) *Capteiv. V. 11.*

profitentur; et quovis pignore contendere ausim, te meum in illis nomen nunquam inventurum. Cur has tuas scholas neglexerim, si scire aveas, audi. Neminem quippe adolescentulus habebam, qui meorum cursum studiorum prudenter regeret; maleque adeo, ut solent pueri, idoneo duce carentes, stultus ego a Philosophiâ literisque orientalibus ducebam initium: donec, biennio post, *Leidam* delatus, in Virum incidi, omnium, quotquot sunt, eruditorum, etiam tuo, nedum meo, praeconio longe majorem, *Ludovicum Casparum Valckenarium*, qui me, quâ erat humanitate, comiter monuit, inque rectam viam duxit, et cujus scholas *Graecas*, per quatuor annos, summâ cum utilitate verâque animi voluptate et jucunditate audiui. Scholarum igitur *Graecarum* ratione, tuus neque *auditor* unquam tui, nec *discipulus*: summi vero *Valckenarii*, te, quamvis homine doctissimo, cum variâ doctrinae eruditionisque copiâ, tum animi in primis indole, majoris multo praestantiorisque, et *auditor*, et, si mihi fas sit eloqui, quod Vir incomparabilis suâ ipse manu testatus est, *discipulus* non omnino improbabilis: ut adeo, ab hoc Viro haud prorsus repudiatus, improbari me a te aliisque tui similibus facile patiar.

παρ' ἐμοίγε καὶ ἄλλοι,
οἳ κέ με τιμήσουσι. —

Age

Age, jam ad illud genus mendaciorum pergamus, quo me ut hominem *omnium ineptissimum* traducere, et dein ut *despicatissimum* in odium cunctorum bonorum adducere nifus es.

Dignus utique forem, quem riderent omnes, si vel dimidia eorum pars esset vera, quae mihi scriptisque meis hic a te tribui video. *Fanaticum*, exempli causâ, *ingenium* prodidisse me asseris, quoniam *me, a Kantio ignoratum, nedum rogatum, illi tamen, meâ sponte, defensorem obtrusi: e Westphaliâ reducem, Kantiano afflatu instinctum, doctrinam, in Germaniâ tunc jam labentem, sed mihi Nostratibusque novam, quasi post festum venditare coepisse: fanatici instar vatis vociferantem: „ magnus „ extitit Kantius Propheta, et ego hujus inter „ Batavos exorior hypopheta etc.:” peritis risum, imperitis admirationem excitasse: in utrâque, quam habui Latinâ oratione, inconditum quid et subagreste clamasse, quasi ad surdos rusticos dicerem: utriusque etiam orationis Latinitatem a scriptore cujusdam ephemeridis Belgicae fuisse reprehensam, meque, per hunc hominem (ah me miserum! prope enim abfuit, quin crura dorsumque in isthoc casu fregerim!) ab hoc gradu dejectum, postea ad Belgice scribendum me recepisse: porro, dialogum meum*

(eum videlicet ipsum, qui, novem abhinc annis a me conscriptus, meoque *Horreo* insertus, tibi, per totum illud tempus, in hunc usque diem, bilem adeo movit!) *inscitum esse et puerile commentariolum, ut arrogantiae atque ignorantiae, ita ruris et inficetiarum plenum: Quae ibi Graeca Latinaque citavi loca, e Polyanthæ LANGII, ERASMI Adagiis, Lexico poëtico, similibusque libris, petita esse posse: (POSSE, inquam: hic enim verba tua prudenter cauteque circumscribis (*), quoniam Lyndenum, Virum, ut audio, te multo humaniorem, non vero Critobulum istum, aut Philalethem (ficta nomina) loquentem hic inducis.) in Philosophiâ denique non nisi Kantiana me tenere, eaque quasi catechumenum oracula resonare: alios, priores et veteres, adeo non legisse, ut historiam quoque Philosophiae ignorare videar. Quae omnia ejusmodi sunt, ut nullâ re magis, quam contemptu ac silentio*

(*) *Doli non doli sunt, nisi astu colas,
Sed malum maximum, si id palam provenit."*

Ita Plautus. Idemque sentit Wytttenbachius. Dolos astu colens, ne scilicet Lyndenum in angustias adducat, prudenter et callide in fine adjicit: *neque tamen ex hoc genere Scriptorem Horrei critici esse dico. Hoc demum est, si quid aliud, palam atque aperte loqui!*

tio refutari posse putem: hominem quippe notant irâ et vindictae cupidine flagrantem, animique tam humilis atque abjecti, ut nihil non comminisci vereatur, quo me exagitare injuriisque provocare possit atrocissimis.

ὑψαγόρη, μένος ἀσχετε, ποῖον εἶπες,
ἡμέας ἀισχύων;

In illis autem, quae effundere tibi libuit, mendaciis, sunt quaedam alia, quae me ut hominem depingunt, e vilissimorum et pessimorum genere. Haec igitur, cum meam animi voluntatem propius spectent, equidem ficco pede transire nec volo, nec debeo. De horum itaque momentis praecipuis facere non possum quin hic singillatim dicam.

Primum, quod me valde urit, justâque animum indignatione complet, hoc est, quod perhibere ausis, *me Senem nostrum, MEERSCHIUM, dulci demulsisse obsequio, hujusque adeo commendatione cathedram apud Remonstrantes obtinuisse.*

Itane vero, *Wyttenbachi!* Et haec mea tam vilis humilisque adulatio tibi innotuit? Sed scire ex te pervelim, quomodo ad tuam notitiam res per-

pervenerit? Auribusne fortasse ipse tuis audisti? Atqui *semel* tantum, antea quam, a te relictâ, cathedra mihi fuit delata, *Meerschium* salutatum adii; neque tamen tu aderas: et postea, cum me Senex ille domi meae resalutatum convenit, praesentem nec te, nec alium quemdam tui similem vidi. Fando igitur rem accepisti? Fieri potest. Sed ecquis iste est, qui narraverit? Cedo hominis nomen: nam, quem inducis, *Philalethes*, quis sit, ignorat populus, coram quo me accusare non erubuisti.

Unde petitum

hoc in me jacis? Est auctor quis denique eorum, vixi cum quibus? —

Profer, sodes, vel unum, eumque idoneum certumque testem, qui me adulationis coarguat atque convincat. Nondum enim eo processisse te arrogantiae ac temeritatis spero, ut tuâ te doctrinâ licentiam acquisivisse putes, animo quidquid tuo sit collibitum, impune effutiendi, omniaque, quae in buccam veniant, sive vera illa sint, sive falsa maximeque injuriosa, modo comptâ hoc fit politâque Latinitate, impudenter petulanterque evomendi. Hoc fane si laboris aut esset, aut esse posset, literati praemium, mallet equidem, malletque mecum omnes boni, universam homi-

mi-

minum multitudinem idiotas esse, rerumque cunctarum plane rudes, et in dicendo non tantum (qualem me depingis) *subagrestes*, sed etiam, cum in dicendo, tam in scribendo, *agrestes*, meque ipso agrestiores, tamque hispidos, ut quidquid pinguium est literarum, in culinâ potius quam in scholis, didicisse viderentur. Tu igitur (ut ad id, quod institui, revertar), nisi forte isti hominum generi adnumerandus sis, quod jura sibi nata aperte neget, profer hominem, qui me accuset, suamque probando accusationem, virum se praestet. Nihil enim adulationis vitio a meâ naturâ alienum magis disjunctumque esse profiteor. Sciunt hoc omnes, quibuscum vivo; sciunt cives ac populares; sciunt amici, quos habeo non paucos; sciunt hostes tandem atque inimici, quos habeo plures, et quos longe equidem pauciores haberem, si veritatis ingenuitatisque minus amans, erga potentes magis obsequiosus, artisque adulatoriae peritior essem. Quapropter, ut hominem tuum, qui me convincat, in medium proferas, etiam atque etiam rogo, meoque jure a te postulo. Et haec quin aequissima sit petitio, nemo unus est, qui dubitet. Ne tu quidem ipse *Wyttenbachi!* dubitare potes: tua namque, aequae ac mea, res agitur: neque enim velle potes, mihi aliisque esse integrum, in quemlibet quodlibet effundere, et te, exempli

cau.

causâ, ut homicidam, vel qui patriam auro vendiderit, aut virgines stupraverit, aut fana depeculatus fuerit, aut aliud quodpiam facinus horrendum patraverit, ore scriptisque divulgare. Verum, ut dixi, velle hoc nequis, cum propter propriae existimationis amorem, tum quoque propterea quod, uti gloriaris,

*insuevit Pater optimus hoc te,
exemplis fugeres vitiorum quaeque notando!*

Quare, *Wyttenbachi!* nisi probabilem adulationis meae testem producas,

οὐ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσι:

habeo te, et habebo, donec feceris, *hominem calumniatorem*, rabido cane angueque venenato pejorem: quo homine nescio quid esse possit in hac humanae societate vitae turpius, quid odiosius, quid detestabilius. Quamquam enim nullum est vitium, nullumque omnino crimen, quin bonis viris et esse debeat, et sit etiam, odiosum atque invisum: *falsitas* tamen, quae *mendacium* habet *calumniamque* comitem, praecipue alienat ab iis, in quibus habitat, aliorum animos, omniumque sibi bonorum odia merito conflât. Quis enim eum, quem suspicetur, nedum certo noverit, esse

esse *calumniatorem*, aditu, congressione, sermoneve dignum judicet? quin eum, quasi maleficum aliquod et noxium animal, refugiat, aversetur, odio habeat, concursumque ejus sibi dirum, tetrum, ominosumque putet! Hoc autem ego tam gravi tamque detestabili crimine te, *Wyttenbachii*! hic palam accuso, nisi me adulatorii erga *Meerschium* obsequii coargueris atque conviceris. Caeterum, faxit Deus, ut tuus ab hoc vitio animus tam immunis purusque sit, quam meum esse prae me fero, et ut ea adeo, quae in utriusque *Wynpersii*, itemque *Hennertii*, *Rosfynii*, *Swindeni*, *Nieuhoffii*, aliorumque clarorum Virorum laudem scripsisti (*), non ad captandam quorundam benevolentiam, sed ex sinceri animi sententiâ profluxerint. Quâ de re tamen dubitare intelligo haud paucos, quibus indolem moresque tuos a longo inde tempore inspicere datum est. Ajunt enim hi, phaleratis te verbis, si nimirum utilitatem tibi aliquam afferre videatur, homines ducere solere: tantamque in te esse animi perversitatem, ut eosdem viros modo laudes, modo vituperes rideasque. Quam assercionem rationibus spectatu non indignis confirmant. Sed haec *in praesentiâ* hactenus.

Est

(*) Bibl. p. 63.

Est vero et aliud, quod praeterire me non posse arbitror, illud puta, quod his verbis significasti: *porro inique ferens suam virtutem non satis agnosci, neque se novae luci spargendae in Batavas Academias acciri, eas NYCTOPOLIN et SCOTOPOLIN appellitare; indignari eas non ita beatas esse, ut a se tam pulcro et lucido sole illustrentur.*

Duo itaque in te suscepisti probanda. Alterum est, me Batavas Academias istis insigniisse nominibus: alterum, me inique ferre indignarique, aut saltem tulisse quondam indignatumque fuisse, novae luci, *Kantianae* nempe doctrinae, spargendae, in eas me Academias non fuisse accitum.

Batavas certe Academias, atque in eis *Leidensem* praecipue, in quâ clarissima fulgent lumina, stellaeque splendent primae magnitudinis, et quantum ipse, qui te in Philosophiâ *veteranum* dicis, veteris *tuae* Philosophiae Sole, quo nullus alius esse potest aut *pulcrior*, aut *lucidior*, quoad ejus fieri potest, collustras — hanc igitur Academiam, in quâ *Veterani Novitiis*, *Kantiana* castra sequentibus, aliisque *Neologis*, successe, ut novimus, haud dubio! bellum inferunt, verborum his jactationem excutiunt, novorum praecep-

ceptorum inanitatem commonstrant, veterem doctrinam acriter defendunt, novam, ceu *rem ineptam*, rident atque exagitant — hanc ejusmodi Academiam *Nuctopolin*, vel et *Scotopolin*, appellare velle, cum *Phaopolis* potius dicenda foret, ecquis est, mi *Wyttenbachi*! quin tecum scelus habeat atque flagitium, nullo expiandum piaculo? Sed age, proba, si placet, me eum esse, qui tale facinus committere fuerit ausus. *Asclepiadis Agrotaeque* Filii, studiorum communione et amicitiae vetustate tecum conjuncti, operam tibi suam, si forte desideres, pro virili praestabunt. Verum, mihi crede, neque tibi, neque adjutoribus istis, res ex voto cedit.

Fac vero, probari hoc a te tuisque posse (id quod fieri nunquam poterit), eo tamen nondum effeceris, aegre me ferre indignarique, quod nulla me unquam Academia acciverit. Hoc enim alterum est, quod pervelim probes: siquidem et hanc criminationem, priore illâ multo gravio-rem, mihi objicere non vereris. Ita fane me Deus amet! ne vel in somno, de re, quam narras, in totâ vitâ cogitavi unquam. Cathedram ipse meam, quae nil ejusmodi prensanti delata fuerat, sponte meâ, quamquam non sine gravibus causis, abdicavi. Illius amor si me tenuisset, eam utique sponte non abdicassem. Vel an

E

hanc

hanc putas meae nondum vanitati suffecisse, aliamque me idcirco, eamque splendidiorē, in Batavis Academiis circumspexisse? Quid tu, *Wyttenbachii*! de me credas vel statuas, mea certe parvi interest: hoc vero novi, noruntque omnes, quorum consuetudine utor, ab indole meā atque naturā nihil magis esse alienum. Rerum quippe omnium vanitatem, earum quoque, quae ad cathedras pertinent Academicas, jam dudum perspectam exploratamque habeo; ut, hac etiam in re, fere, cum *Agamemnone* Rege, apud *Euripidem* (*), dicam:

τὸ φιλότιμον
γλυκὺ μὲν, λυπεῖ δὲ προσισάμενον.

Et quis praeterea non videt, si in Batavas Academias acciri cupivissem, aliam mihi viam, ab eā, quam elegi, quamque lubens adhuc sequor, longe diversissimam, ineundam fuisse? Quid enim Vir ille, quem tu ipse laudas, *Bonnetius*, si ego intra veteres mansissem Theologiae formulas, et extra cancellos illarum egressus nunquam fuisset — quid igitur Vir ille tum praestitisset, aut praestare potuisset, scire equidem haud possum: at quid mihi saepe significaverit, omnique asse-

ve-

(*) Iphig. in Aul. Vers. 21. 22.

veratione affirmaverit, probe scio, sciuntque me-
 cum multi, quibus idem Vir ille clarus ostende-
 rat. Sed nolo de re pluribus scribere, quam ex
 aliis te intelligere malim, et quam nisi me acer-
 bisime exagitas, profecto nunquam memoras-
 sem. Caeterum, interroga, si tibi tanti sit, om-
 nes, quibus familiariter utor, aut usus olim sum,
 putentne, aliquâ ratione in me cadere posse,
 quod tu mihi, sine ullâ ratione, tribuere non eru-
 bescis. Testor, ut alios praetermittam, *Bos-*
schium, Academiae *Leidenfis* Curatorem, fami-
 liarem tuum, itemque meum, quocum, ut de
 multis aliis, ita etiam de cathedrâ tuae Civita-
 tis, caeterarumque in Patriâ nostrâ Academi-
 arum, plus semel, ut solent amici, libenter suaviterque
 confabulatus fui. Nosti Virum, qualis sit,
 spectataeque eum et fidei et probitatis esse, inter
 omnes constat. Dicat ergo hic, quoties apertis
 ipsi verbis significaverim, in gregariis militibus
 manere, quam ordines me ducere malle: tantum
 me mihi non sumere, tantum quoque eruditio-
 nis, doctrinae, ingenii acuminis haudquaquam
 possidere, quantum in Viro requiri videatur, qui
 non dicam Iuventutem doceat atque erudiat Aca-
 demicam, verum etiam, quod longe majus praes-
 tantiusque est, locum suum coram τοῖς ἐξω dig-
 nissime tueatur: misereri me tandem istorum ho-
 munculorum, quales novi plures, quos sola ca-

theda, non qui cathedram ornant, curtam possidentes supellectilem, Philosophiam cum Theologiâ aliisque disciplinis miscentes, et *concionalē*, ut tuâ utar dictione, *sacerdotium factitando*, quam Academiae, in quâ stipendia merent, gloriae aliquo modo tuendae aptiores. Haec et similia tibi *Boschius* noster se ex ore meo saepe audisse dicat. Tantum profecto abest, ut in Academiis me non acciri aegre tulissem, ut, contra, si ejusmodi quid oblatum unquam fuisset, nullâ id ratione accepissem. Verum, ne longus sim, ad alia transeo.

Inique fers, *me publice te reprehendisse*. Disciplinae, inquis, necessitudo fatis valere debebat, ut ne publice id facerem. Hujus equidem rationis vim non capio: eo minus, quoniam me *auditorem* tuum, non vero *discipulum* dicere *audes*. Quae enim illa esse potest *necessitudo disciplinae*, si nihil quidquam a te didicerim, atque adeo *auditor* tuus, non eo, quo veteres (*) hac voce utebantur, sed *tuo* planeque *singulari* sensu, fuerim? Sed, etiamsi me non

au-

(*) Exempli causa, CICE RO, *de finibus*. V. 19.
 „ Qui, cum in hac ipsâ Philosophiâ — excelleret, *Theophrastique* esset auditor,” etc.

auditorem tantum, verum etiam *discipulum* tuum dicere *auderes*, et reverâ aliquid a te didicissem, cur mihi reprehensione dignum reprehendere te non licuisset, modo verecunde illud facerem? Vel an alios reprehendere, praeter te ipsum, nemini licere putas, tuâve doctrinae magnitudine atque orationis Latinae elegantia supra omnem cujusque censoris reprehensionem positum te evectumque esse censes?

Πάντων μὲν κρατέειν ἔθελεις, πάντεσσι δ' ἀνάσσειν, πᾶσι δὲ σημαίνειν. ὅτιν' οὐ πείσεσθαι οἶω.

Palam et perverse, ut tibi ostensum est, de *Kantii* doctrinâ, quam neque intellexeras, neque adhuc intelligis, judicaveras, dignumque ita te reddideras, qui palam quoque reprehendereris. Hoc ego feci, nec fecisse me poenitet, si quidem reverenter id humaniterque me fecisse, inter omnes constat. Nam quod *subindicas* (*), (aperte enim loqui non audes) me maledictis te petiisse, tuacque insultasse patientiae, plane id falsum est, itemque illud, quamvis lepidum (†): *me, ut Kantianum, gratuitam benevolentiam profesum,*

in-

(*) P. 71.

(†) P. 60.

ingratam erga te malevolentiam exercuisse. Quod posterius, utut tuam unice, tuive Critobuli, malevolentiam probet, mihi tamen illud Tullii, de Siculis, quodammodo in mentem vocat (): nunquam tam male est Siculis, quin aliquid facete et commode dicant.*

Lectores autem eos, qui tibi fidem habent, quoniam eis meum denuo evolvendi libellum copia deest, graviter fefellisti, atque id quidem *dupliciter*. Primo namque de me narrasti, quae *vera non esse* unusquisque, modo ne oculorum laboret caligine, videre potest: dein, hoc facere ausus es, posteaquam, solemni quasi oratione, religiose promiseras, in omnibus *Bibliothecae* tuae partibus, inque omnibus judiciis sententiisque, te unam esse culturum veritatem, eamque sanctam atque inviolatam servaturum.

Age, *Wytenbachi*! audias velim tua ipsius verba. Operae enim pretium duco, ea hic describere, quo magis tibi aliisque appareat et in oculos quasi incurrat, quam tibi sis consentaneus, quamque justus et aequus! In censurâ nimirum *Velleji Paterculi Ruhnkeniani*, postquam dixeras,

(*) In *Verrem*. L. IV. § 43.

ras, minimam sive in laudando, sive in reprehendendo, negligentiam, quamvis in aliis forte hominibus ignoscendam, minime tamen ferendam in iis esse, qui se de libris ad eruditam civitatem relatores professi sunt, ita pergis (*): „Nos hunc scrupulum ipsi nobis antea exemimus, quam ad censuras scribendas accederemus, statuentes nobis hanc legem, ut in omnibus judiciis sententiisque nostris unam veritatem coleremus, eamque sanctam inviolatamque servaremus, et in neutram partem ab eâ discederemus. Cui quidem legi et huc usque paruimus, et in posterum parebimus, et nunc quoque eam, quocumque nos ducat, sequemur.”

De hujus quidem legis bonitate acquitateque nemo unus dubitat. Sed converte jam iterum, ô Cenfor! censuram in te ipsum, et vide, an in omnibus tuis judiciis ac sententiis, de me, de *Horreo* meo universe, de illo in primis dialogo, in quo te reprehendi, legi, quae a te ipso statuta est, festis feceris. Ais? Proba igitur, vel *minimam* eorum, quae de me narrasti, partem veritati esse consentaneam, et, ne nunc alia requiram, profer exempla, quibus pateat, me maledicis te, in

(*) Biblioth. Vol. I. P. IV. p. 45.

in *Horreo* meo, lacerasse, patientiae tuae insultavisse, dicteria in te evomuisse, ingrati erga te malevolentiam exercuisse. Reprehendi te, fateor: et reprehendere pergam, si quae falsa sunt, quae odiosa, quae reprehensione digna, in chartas conjicere pergas,

εἰ κ' ἔτι σ' ἀφραίνοντα κίχῃσομαι, ὥς νύ περ ᾧδε:

sed tamen ita te reprehendi, ut me simul magnum in suo genere Virum, variâque doctrinâ praecellentem, venerari ostenderem, meaque adeo reprehensio maximam, quin et quorundam iudicio *nimiam*, laudationem secum haberet conjunctam: atque etiam in posterum, si opus esse videbitur, te reprehendam, ut *tuae* tandem ipse parere legi discas, neque ab officii religione tam longe declinare pergas: id, quod in homine cenfore, qui de libris ad eruditam civitatem refert, minime ferendum esse, equidem tecum arbitror.

Fallaciae igitur, et *duplicis* quidem, ut vides, ego te hic palam reum ago: cum quod de me meâque scriptione narrasti, quae plane falsa sunt; tum quoque, quod fidem expresse datam violasti. Neque enim tantam menti tuae offusam esse caliginem, tantamve animo inesce pervicaciam existimo, ut in mei censurâ libelli *tuae* te legi obediis.

diisse, justique cenforis munus implevisse, gloriari audeas.

Interim, pro more tuo, lepide egisti, cum me eo damnasti crimine, quo ipse reus es, ne scilicet aliis in crimine esse viderere. Tu enim, cujus ad *Lyndenum* epistolam obtrectationis, et odii, et malevolentiae plenam ac plenissimam esse, omnes uno quasi ore clamant, haec eadem cuncta mihi vitia exprobrasti! Bella profecto esset ironia, si jocaremur: cum vero asseveramus, vide quam vilis sit, quamque odiosa! Quapropter etiam,

λίγυς πέρ ἐὼν ἀγορευτὴς,

unanimi omnium bonorum suffragio damnaris. Et si vel ea vitia commissem (quae falso mihi a te tribui unicuique apparet), longe tamen aliâ ratione me reprehendere, bonoque mihi exemplo praeire debuisses. Quâ in re auctoritate nitor *Ciceronis*, cujus haec sunt verba (*): „qui sibi hoc sumsit, ut corrigat mores aliorum, ac peccata reprehendat, quis huic ignoscat, si quâ in re ab religione officii declinârit? Postulatur ab omnibus, ut ab iis se abstineant maxime vitiis, in quibus alterum reprehenderint. Omnia, quae
vin-

(*) In *Verrem*. L. III. § 2.

vindicaris in altero, tibi ipsi vehementer fugienda sunt. Etenim non modo accusator, sed ne ob-
jurgator quidem ferendus est is, qui quod in al-
tero vitium reprehendit, in eo ipse deprehendi-
tur.” Estque praeterea, ut idem ille dixit (*),
proprium stultitiae, aliorum vitia cernere, obli-
visci suorum.

Caeterum, si res ita se habet, ut vere doctus
et literatus, nisi vir bonus, nemo esse possit:
quod tu ipse quondam eleganter disseruisti (†):
tam certum mihi est, quam quod certissimum,
tuae etiam doctrinae, magna quamvis illa sit lon-
geque excellens, multum tamen adhuc plurimum-
que deesse; teque adeo, cum verum, honestum,
elegans, ac venustum communi contineatur vin-
culo, ad illum magnitudinis venustatisque sensum
huc usque nondum adscendisse, quo literati, nisi
qui simul boni sint animoque puri, incensos se
inflammatosque sentire plane non possunt. Ete-
nim, mihi crede, *Wytenbachii*! quamquam tibi
ipse bonus esse videris (§), te tamen minime
tam

(*) Tusc. disp. III. 30.

(†) In vitâ *Ruhnkenii*. p. 241. seq.

(§) Tribuit sibi *Wytenbachius*, Bibl. p. 6, τὸ εὖ ποιεῖν,
aeque ac τὸ εὖ πείσχειν, gloriaturque se recte factis
laetari, secus factis dolere. Et in Epistolâ ad *Boschium*,

tam bonum esse, quam omnes te boni mallent, et antea factis tuis moribusque, et nunc denuo, tuâ ad *Lyndenum* epistolâ, omnibus intelligentibus palam fecisti. Verum quid referam hic, quae ante a te facta sunt? vereor enim, ne Lectoris patientiâ abuti viderer. Non loquar igitur de injuriâ, quam fecisti *Luzacio*, Collegae olim tuo, Viro ad omnem, cum doctrinae, tum in primis etiam humanitatis vim mirifice exulto, quem horribilis illa *Leidae* clades proh dolor! e vivis eripuit: non loquar de isthoc detestabili odio, quo Virum persecutus es, quem propter singularem animi candorem, nec non multiplicem rerum maxime Graecarum cognitionem, optimi quique doctissimique venerabantur: non loquar de tuo, quo laboras, partium studio, neque de istâ, quam erga praeclaros quosdam hujus Viri auditores, aliosque eximios doctrinâque excellentes Viros subinde manifestas, malevolentia: quae tamen om-

Vol. III. P. III. p. 19, haec legimus: „Huc accedebat, quod tu bonus homo eras, et me item esse haud dubitares: dicerem, *et ego item bonus eram*, nisi de se ipso haec professio speciem levitatis habere putaretur: magnum enim quoddam hoc est, *bonum hominem esse*, et vere dicitur, χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμενα: ab aliis tributam sibi hanc laudem accipere licet. — Certe amicitia, nisi inter bonos, esse nequit.

omnia digna esse videntur, quae, aliis in exemplum, quo hi a tuis istiusmodi vitiis cavere discant, ad communem omnium perducantur notitiam, et datâ opportunitate publicae exponantur luci. Sed non est profecto, cur e *praeterito* tempore argumenta conquiram: cum *praesens* eorum abunde offert, illataque mihi a te injuria satis superque docet, quam longe multumque ab illâ absis animi bonitate, quâ nihil his in terris, nihil in ipsis coelis, potest esse praestantius, nihil pulcrius, nihil amabilius, et sine quâ neque perfectus venustatis sensus in aliquo existere, neque vere doctus literatusque esse quisquam potest. Si enim verum est, (ut est verissimum) quod canit *Juvenalis* (*):

minuti

Semper et infirmi est animi exiguique voluptas

ultio; sique a Senecâ (†) recte dictum est, *muliebris esse ac puerilis animi, ut exulcerata et aegra corpora, ad tactus gemere levissimos: quam minuto, et infirmo, et exiguo, et muliebri, et puerili tu igitur sis animo oportet, qui, propter aliquam, eamque humanitatis plenam, re-*
pre-

(*) L. v. Sat. 13.

(†) De itâ. L. I. c. 16.

prehensionem, perinde ac si haec injuria esset ex atrocissimarum genere, vehementer stomachatus, et, χαλεπῶς ὀργὰς μεταβάλλων, novem fere annos ultionem meditatus vilissimam, acerrimo tandem vindictae studio, quo totus flagras, turpissimum in modum, id est, mendaciis, obtrectionibus, calumniisque undique conquisitis, obtemperare, et quantum fieri potest, satisfacere gestis!

Hanccine igitur literarum, quas *humaniores* vocant, vim, huncine fructum esse dicemus, ut, in iis etiam aetatibus, quae jam sunt confirmatae, quin in ipsa senectute, hominem eis literis imbutum, reddant sui plenum, malevolum, superbum, imperiosum, insolentem, maledicum, iracundum, injuriosum, maleficum, infatiabili tandem vindictae cupiditate aestuantem? Vel an exiguo potius te illorum numero eximemus, qui literarum vim prope divinam, earumque majestatem fere incredibilem, recte perceperint? Non enim omnibus hoc lumen literatis apparet. Quid ergo? nam alterutrum eligamus necesse est. Te certe quam literas accusare praestat: ne ipsam veluti Rationem accusare videamur, eaque, ut veri est justique amans, tamquam *Achilli Homerica Pallas*, nobis manum injiciat. Tu itaque, *Wyttenbachi*! vir quamvis magnâ sis doctrinâ atque acri praeditus venustatis sensu, vim tamen
li-

literarum omnem, earumque propriam ac nativam
 praestantiam, et ad hominum animos vitiorum
 faece fordibusque expurgandos efficaciam, recte
 nondum percepisti: et, cum, in universâ rerum
 naturâ, illâ, quâ tu cares, bonitate, verae virtu-
 tis fonte, nihil sit pulcrius, nihil elegantius,
 aut venustius, omnem adeo pulcritudinis ambi-
 tum, universamque venustatis naturam animo non-
 dum tuo comprehendisti. Uno verbo, nondum *vere*
 doctus ac literatus es; et, quamvis elegantis vir
 ingenii, pulcrique bonus existimator, elegantiarum
 tamen ac pulcritudinis sensu haud tam acri tamque
 perfecto polles, quin cum universe, tum in eis etiam,
 quas proficere, elegantioribus literis multum pluri-
 mumque proficere possis. Imo vero praecipuam pul-
 critudinis partem nondum attigisti. Quomodo enim
 is, qui humili abjectâque mente, sui plenus, inju-
 riosus, et calumniator est, ipsam illam, quae bono
 honesto inest, venustatem ac pulcritudinem ani-
 mo ceperit, nedum perceperit? Ad illum igitur
 nondum perrexisti altitudinis divinitatisque sen-
 sum, quo doctus nemo literatusque, nisi qui si-
 mul vere bonus sit, afflari et calere queat. Qua-
 propter, *Wyttenbachi!* antea quam ad plures
 abeas, hoc age, ut nunc denuo *a me reprehen-*
sus ac quasi coërcitus, melior reddaris, et ut
 adhibitâ medicinâ, gravissimi, quibus tuus laborat
 animus, morbi curentur. Hic enim, ut jam
 in-

inter Veteres a quibusdam perspectum monitum-
que fuit, Philosophiae Literarumque finis est
praecipuus. Ad virtutem nimirum solam huma-
nitatemque, et ad eas actiones, quae virtuti sunt
consentaneae, omnis, iudice *Tullio*, honos, om-
ne studium, omnis admiratio debet referri: ut qui,
propter animi voluptatem, colenda maxime esse
studia dicant, hi profecto ipsi non intelligant,
quid hac in re maximum summumque sit. Non
adeo igitur quid *expediat*, sed quid *rectum sit*,
delibera. Illud enim, ut idem ille *Tullius*
dixit (*), saepe incertum est; hoc semper appa-
ret: ita tamen, ut, si nos ii sumus, qui esse de-
bemus, id est, studio digni et literis nostris,
dubitare non possumus, quin ea maxime condu-
cant, quae sunt rectissima.

At vero manum de tabulâ tollendi tempus esse
videtur. Paratus hoc facere, inque tuam denuo
epistolam conjiciens oculos, video, persuadere te
Lectoribus velle (†), de Horreario refellendo nun-
quam te cogitasse, neque, ab amicis quamquam
admonitum, operae illud pretium duxisse. Audi,
Wytttenbachi! Critobulo, itemque *Philalethi*,
fimi.

(*) Epist. 19. Ed. *Graevii*. T. I. p. 281.

(†) Bibl. p. 72.

similibusque tui generis hominibus, hoc persuadere facile potes: mihi autem aliisque non potes. Ἀτεχνῶς καὶ ἀδόλως, dicam, quid eruditorum de te vulgus statuatur atque perhibeat. Statuunt igitur ajuntque, te, omnibus dominari huc usque solitum, levissimaeque idcirco impatientem reprehensionis, (ut sunt homines, sui adeo pleni) simul atque eam, in quâ te reprehendi, *Horrei* partem, a *Critobulo* tibi indicatam, perlegisses, continuo vehementer stomachatum, de *Horreario*, si quâ posses ratione, *refellendo*, atque in primis *puniendo*, totos fere *novem* annos, fuisse sollicitum, ab eoque inde tempore turpissimam hanc ultionem meditatam molitumque fuisse, potentioris ad instar Regis,

ὅτε χῶσεται ἀνδρὶ χέρηϊ.

εἰπερ γὰρ τε χόλον γε καὶ αὐτῆμας καταπέψῃ,
ἀλλὰ γε καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον, ὃφρα τελέσῃ,
ἐν σῆθεσσιν ἐοῖσι:

credunt porro ajuntque, te re verâ potius te ipsum, quam *Horrearium*, et refellisse, et vero etiam punivisse; neque refellere te *Horrearium* unquam posse: tandem, de *Horreario* sive ulterius castigando, sive iterum refellendo, te in posterum ne vel unquam cogitaturum; non propterea, quod vacui nihil tibi temporis superfit, vel quod, uti superbe stolideque jactas, *febricitanti*,
mi-

miserando potius quam refellendo, respondendum non esse existimes: sed quod istud hominum genus, ad quod ipsum te aggregandum esse probasti, cum viris audacibus, qui bonam tueantur veri honestique causam, certamen inire plerumque non audeat. Quibus equidem omnibus nihil habeo quod addam, praeter hoc unum: gratum mihi tamen fore ac perquam jucundum, si rescivero, de me rursus *refellendo*, et, si Diis placet! *puniendo* te cogitare, eumque in finem, quantum opus sit subcesivi temporis, quotidianis studiis subtrahere. Hoc enim scias, *Wytttenbachi!* me nec te, *tuâ* licet involutum Latinitate, neque etiam *Critobulum* tuum, nec *Philalethem*, neque alium quempiam fugere.

Dabam

in Suburbano meo.

d. 4 Junii,

MDCCCIX.

CORRIGENDA.

P. 18. statim jam in initio: lege: statim jam ab initio.

P. 36. in *Leionitzii* Harmoniâ: lege: in *Leibnitzii* Harmoniâ.

P. 54. aequè minus ac *Muntinghium*: lege: non magis quam *Muntinghium*.

P. 61. tam in scribendo: lege: tum in scribendo.

MEMORANDUM

For the purpose of the present investigation, the following facts have been ascertained:

1. The subject of the investigation is a person of the name of [Name] who is a resident of [Address].

2. The subject of the investigation is a person of the name of [Name] who is a resident of [Address].

3. The subject of the investigation is a person of the name of [Name] who is a resident of [Address].

4. The subject of the investigation is a person of the name of [Name] who is a resident of [Address].

5. The subject of the investigation is a person of the name of [Name] who is a resident of [Address].

Hemert, Paulus <<van>>,

Epistola ad Danielelem Wijtenbach

Amstelodamum 1809

Ph.u. 518

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10047216-1